خۆرەگەلێک، جڤاکی کوردستان بنکۆڵ دەکەن -5- ... ئەمجەد شاکەلی

پێنجەم

-مووچە-

بڕوا ناکەم لە هیچ وڵاتێکی جیهاندا، هێندەی کوردستان، ئەو لەتەی باشووری کوردستان، کە ئێستا لە هەرێمەکەیەکدا بچووککراوەتەوە و تا دێت دەچێتە ئاو، باس لە مووچە و پارەوپوول بکرێت. لە وەزیر و گزیرەوە تا دەگاتە پیوازفرۆشەکەی بەر دەرکە، باس لە مووچە دەکەن و هەریەکەو لە دیدی خۆیەوە شتێکی لەبارەوە دەڵێ.
لە جڤاکی سوێدیدا، هیچ کەسێک ڕێگە بەخۆی نادات پرسیاری مووچە و داهاتی ڕۆژانە و مانگانە و ساڵانە و پارە و پاشەکەوتی پارە و حیسابی بانکی، لە کەسێکی دیکە بکات، تەنانەت ئەگەر نزیکترین کەسیشی بێت و لەیەک ماڵ و خێزانیشدا پێکەوە بژین. وەها کارێک کارێکی نەکردەنی، تابوو و لایەجووز(لایجوز) و شەرمهێنە و بە خۆهەڵقورتاندن و دەستوەردان لە ژیان و تایبەتمەندیی مرۆڤێکی دیکە دەژمێردرێت.
لە کوردستان، لەنێو چینەباڵاکاندا، لەنێو ئەوانەی مووچەی مفت وەردەگرن و تایبەتمەندیی و شتی دیکەیان بۆ دەستەبەر کراوە یا خۆیان لە ڕێگەی پێگەی حیزبی و دەسەڵاتەوە، بۆ خۆیان دەستەبەریان کردووە، وەها باسێک ناکرێت، چون ئەوان بۆ خۆیان ئافرێنەری ئەو ڕەوشەن و هەموو لە فیکەی یەکدی تێدەگەن، لە جاروبار بە خۆڵ لەچاوکردنی خەڵک و فریودانی ڕەشەخەڵک و چینەکانی خوارە، ئەوانیش لەبەردەم میدیاکاندا باس لە ئاریشەیەک، قەیرانێک، شتگەلێک دەکەن، کە تەنێ لە خەڵکەکەیان ژنەفتووە و هەرگیز بۆ خۆیان پێیدا تێنەپەڕیون. هەرچی مووچەخۆرانی ڕاستینەشن، خەڵکە شەکەت و کارمەندە کاراکان، مرۆڤ لە بێمووچەیی و گیرفان بەتاڵی و دەردەسەرییەکانیان تێ دەگات و مافی خۆیانە، هەر گلەییەکیش بکەن.
مووچە و مووچەخۆریی و مووچەوەرگرتن، لە کوردستان بووە بە سیما و شێوازی ژیان و لە دەرەی مووچە، کەم کەس دەتوانێت، وێنای جۆرێکی دیکەی ژیان بکات. لە 1991 بەدواوە، کە ئیدی ئەو هەرێمەی کوردستان

دامەزرا، حیزبانی دەسەڵاتدار، بە گرەدان و بە پاشکۆکردنی خەڵک بە خۆیانەوە، دەستیان دایە کارێکی دزێو و قێزەون، ئەویش، دامەزراندنی خەڵک، تەنێ بە ناو و لەسەر کاغەز نەک بە کردەوە، بە خانەنشینکردنی تەواوی کادر و ئەندامانی خۆیان، بە پلەی باڵای وەزیر، جێگری وەزیر، بەڕێوەبەری گشتی، جێگری بەڕێوەبەری گشتی، ڕاوێژکار، ئەفسەری پلە باڵای مانەندی عەمید و لیوا و عەقید و سەدان جۆری دیکە، کە لە ژیانیاندا نە ئەو کارانەیان کردووە و نە وەها پلەو پایەیەکیانیش بووگە، مووچەی خەیاڵیی، کە لە هیچ دەورانێکدا نەبووە، بە بڕینەوە. سەرەڕای دەرماڵەیەک، کە ئەگەر هەندەی مووچەکەیان نەبێت، فرە کەمتر نەبووە و نییە لێی. ئەوانە و ئەوجا دابەشکردنی زەوی و خانوو و ماشێن بەسەریاندا و دابینکردنی پاسەوان بۆیان و مسۆگەرکردنی گەشت و ڕابواردن و دەیان جۆرە خزمەتی تر، کە تەواوی ئەوانەش، هەر بەشێکی جیانەکراوەی مووچە و مووچەبازیین. هەر ئەو جۆرە مرۆڤانە، ئەگەر ڕۆژێک لەسەردەمی بەعسدا زیندان کرابێتن، ئەوا پارەی زیندانی سیاسییش وەردەگرن، پارەی ژنی شاخ و شەهیدانە و چەندین جۆری دیکەش وەردەگرن. نەک تەنێ هی خۆیان یا هی ژن و باوک و برا و خوشکیان، وەردەگرن، بەڵکە هی ئامەزا و لالۆزا و میمکەزا و برازا و خوشکەزا و دەیان زای دیکە و مام و خاڵ و مامەژن و لالۆژن و…چەندین جۆری دیکەی قەوم و قیلە وەردەگرن. تەواوی ئەو پارەیەی دەچێتە بەرکی ئەو جەنابانەوە، لە دوای 2003 و ڕووخانی بەعسەوە، ئەگەر زیادی نەکردبێت و دەیان فڕوفێڵ و گزیی دیکەی تێدا نەکرابێت، ئەوا هەرگیز بەلای کەمییدا نەچووە. ئەمانە یەک لەشکری تەواوی حیزبن، کە بەجگە لە مفتەخۆری و مشەخۆری، چ کارێکیان نییە. ئەمانە ئەوانەن، کە پێیان دەگوترێ"بندیوار". بندیوارانیش، چەند چینێکن، هەیانە لەسەر چەپەپەی دارەکە و ترەپکی کەژەکە و هەیانە نزمتر و خوارترە و وەک ئەوانەی بانە، ئەو هەموو کەشوفش و ناز و خۆشگوزەرانییەیان نییە.

لە 1992 ەوە تا هەنووکە، پێنج خولی پەرلەمان لە کوردستان هەبوون و هەڵبژێردراون. چوار لەو خولانە تەواو بوون و ئەندامانی خانەنشین کراون. دیارە خانەنشینکردنی ئەندامی پەرلەمان، بە هەموو پێوەرێک، ناڕەوا و هەڵە و دزیوترین کارێکە، کە دەکرێ. پەرلەمانتار دوای تەواوبوونی کارەکەی وەک پەرلەمانتار، دەتوانێت بچێتەوە سەر ئەو کارەی پێشووی، کە هەیبووە. ژمارەی ئەندامانی هەر یەک خولی پەرلەمانی کوردستان 111 ئەندامە و کۆی ئەندامانی خانەنشینکراوی ئەو چوار خولە دەکاتە 444 کەس. ئێستاش کە خولی پێنجەم لە 2018 ەوە لە پەرلەمانن و ماوەیەکی دی ئەوانیش خانەنشین دەکرێن و ژمارەی پەرلەمانتاری خانەنشینکراو ئەودەم، دەبنە 555 کەس. هەموو ئەندام

پەرلەمانێک، کە لە کاردا بێت، وەک دەڵێن، هەشت میلیۆن و دووسەدهەزار(8.200.000) دیناری عیراقی ، کە دەکاتە نزیکەی 7000 دۆلاری ئەمەریکی، وەردەگرێت، بێجگە لە دەرماڵە و پشتماڵە و بنماڵە و ژێرماڵە و بانماڵە و زۆری دیکەش. بێجگە لە پاسەوان و خانوو و ماشێن و بەزمی دیکەش، کە ئیدی ڕەنگە گەلێک لە 7000 دۆلار زیاتر بێت. کە پەرلەمانتار خانەنشینیش دەکرێت، پارەی مفتی خۆی هەر وەردەگرێت، بە کەمەکێیەک گۆڕینەوە، کە ڕەنگە بە ڕێژەیەکی کەمتر مووچەکەی وەرگرێت، لە هەشتا پاسەوانی هەر هەیە.
وەزیر، جێگری وەزیر، بەڕێوەبەری گشتی، جێگری بەڕێوەبەری گشتی، جەنەراڵ، ڕاوێژکار، پەرلەمانتاری خانەنشینکراوی کوردستانی لە ئەوروپاژیاو، سەرباری مووچەی خانەنشینی کوردستان، مووچەی خانەنشینی وڵاتانی ئەوروپایش وەردەگرن و تەنانەت دەستبەرداری وەرگرتنی مووچەی پاسەوانەکانیشیان نابن، کە لە ئەوروپا، نەک پەرلەمانتار و وەزیر و گزیر، تەنانەت سەرۆکی حوکوومەتیش پاسەوانی نییە.
کەسی هەرێمی کوردستان، 24 قلیان کارمەند و مووچەخۆرن. ڕەنگە بەشێک لەو مووچەخۆرانە زگورد بن، لە زەرەکیان، مەرد و ژن و زارۆکیان هەن، واتە: چەند میلیۆنێکیش لەو پێنج میلیۆن و هەندەی کوردستان، لەسەر مووچە دەژین. ئەمە لە کاتێکدا لە وڵاتێکی وەک چین، کە یەک میلیارد و سێسەدوشەست میلیۆن(1.360.000.000) مرۆڤن، تەنێ 0.5% دانیشتووانی فەرمانبەرن. ژمارەی دانیشتووانی وڵاتی چین 257 ئەوەندە و بەشێک زیاتری دانیشتووانی هەرێمی کوردستانن، لە چین 8 ئەوەندەی کارمەندانی هەرێمی کوردستان، کارمەند و مووچەخۆری هەیە!
ئەم خشتەیەی خوارەوە، ئەو بەراوردکارییەی ژمارەی دانیشتووان و کارمەندان و ڕێژەکانیانە لە کوردستان و لەو وڵاتانە، کە بزووتنەوەی گۆڕان کاری لەسەر کردووە:

بە گوێرەی زانیاریگەلێک، کە لە بەردەستتان و ڕێباز حەملان، وەزیری دارایی لە حوکوومەتی پێشووی هەرێمی کوردستان ئاشکرای کردووە، لە داهاتی هەرێمی کوردستان، کە لە پارەی نەوخە و نەفت و ئەو پارانەی لە بەغدادەوە دەدرێنە هەرێمی کوردستان وەدەست دێن، 83%ی بە مووچە تەرخان دەکرێ و 5%ی بە سولفە (السلفة/وام/Soft Loan)ی کارگێڕی و دامەزراوەکان و8%ی بە خزمەتگوزاری دەرمان، پارەی کارەبا، پارەی تەرخانکراو بە خۆراک و پاراستن و ئاگاداریی ئامێر و بینایەی کارگێڕییەکان، ناردنی کارمەندان بە ئەملاو و ئەولا، پەیوەندکردن و پاکژکردنەوە و تەنیا 4%یشی بە سەرمایەگوزاری تەرخان دەکرێت .
دەسەڵات(حیزب)، کاغەزەکانی بەجەرەک تێکەڵکردووە، کە خەڵکە

ئاساییەکە ناتوانێت جودای بکاتەوە. دەسەڵات، باس لە وەزیر و جێگر و بەڕێوەبەر و جێنێراڵی مفتەخۆری ملقەوی بندیوار ناکات، کە باس لە مووچەیش دەکات تێکەڵ بە مووچەخۆرانی دیکەیان دەکات. مووچەی فەرمانبەر و کارمەندی گچکەی ماندووی خوارێی پلیکانەکەیە دەبڕدرێ، ئەو□ م□ا□ی و□□ران دەبێ، ئەوە قەرزدار دەبێ، ئەوە بە هیچ□دا ڕاناگات. کابرای بندیواری مفتەخۆری گەندەڵ، باکی نییە، ئەگەر مووچە دەهەزار حەفت هەزار یا چوارهه□زار دۆلارییەکەی، یەک دوو هەزارێکیشی لێ ببڕدرێ، کە هەرگیز ئەوە ڕوونادات، چون ئەوان دەسەڵات، وەک کریگرتە و پاسەوان بەکاریان دەهێنێت، یا بە دەربڕینێکی تر چون دەسەڵات(حیزب) بۆ خۆی لەوان پێکهاتووە، هەرگیز نە کاری تێدەکات و نە هەستی پێ دەکات.

گەلێک، یەک میلیۆن و دووسەد و چلونۆ هەزار (1.249.000) کارمەند و مووچەخۆری هەبێت، کە لە هیچ جێیەکی جیهاندا، تەنانەت لە هەژارترین وڵاتانی جیهانیشدا نموونەیەکی لەو جۆرەی کوردستان نییە، بە دووسەد و چلونۆ هەزارەکەی، هەموو کاری وڵات بەڕێوە دەچێت و یەک میلیۆنەکەی زیادە.

گەلێک، 83%ی پارەی داهاتی بۆ مووچە بڕوات و لە هەر چوار کەسی وڵاتەکەی دانەیەکیان کارمەند و مووچەخۆر بێت و بەشێکی زۆریش لەو مووچەخۆرانەی، مووچەی مفت و مشەخۆری و ئەفسانەیی وەربگرن، تەواوی ئاوی دیجلە و فرات و زێ و سیروان و ئەڵوەن و باسەڕەی، بۆ بکە بە پارە، هەرگیز بەشی مووچەی ناکات!

بە پێدانی مانگێک مووچە و چەند مانگ ڕاگرتنی، بە پاشەکەوتکردن و بە چاوەڕوانی خێر و سەدەقەی بەغداد، بەو هەموو پینەوپەڕۆیە، هەرگیز ئەو کێشەیە چارەسەر ناکرێت و هەرگیز دەمی ئەو مووچەخۆرانەیشی، کە زیانمەندی یەکەمن داناخرێت، ئەگەر کارمەندە ڕاستینەکان لە بندیواران جودا نەکرێنەوە و مووچە و تایبەتمەندیی ئەو بندیوارە ملئەستوور و مفتەخۆر و گەمار و پیسخۆرانە نەبڕدرێ و ئابوورییەکی خۆماڵیی پشتبەستوو بە خاک و کشتوکاڵ و کانزا و هێزی کاری کوردستان و گۆڕینێکی ڕادیکاڵ لە شێوازی بەڕێوەبردن و کارگ□□یدا ن□ی□ت□ گ□□□.

2020-05-19

HYPERLINK “https://xelk.org/169237/?__cf_chl_jschl_tk_” [1] __https://xelk.org/169237/?__cf_chl_jschl_tk

HYPERLINK "https://www.alsumaria.tv/news/237786" [1] https://www.alsumaria.tv/news/237786

ئەی ئەگەر مووچەیـــــان دا؟ … نەبەز خالید

"واقیع بین بن، داوای مەحاڵ بکەن"

ئەم یاداشتە دەکرا بە پێشەکی و راپۆرتێکەوە لە سەر چۆنیەتی درووستبوونی قەیرانی مووچە، دەوری حیزبەکانی دەسەڵات تێیدا، کاریگەریی دەوڵەت وەک مەکینەی بەرھەمھێنانی مووچەخۆر و کردنی مووچەخۆری بە فۆرمی باو و باڵای ژیانەوە دەست پێبکات، دواتریش بگات بەوەی بڵێ ئەمڕۆ قەیرانێک ھەیە و ئەمانە ھۆکانین، پاشان لە ئاستی نێۆخۆییدا بڕێک ناو و ئەدرێسی کۆمپانیا ڕیز بکات کە خولقێنەری قەیرانن و لە ئاستی جیھانیشدا بڵێ "نەوت ھەرزان بووە" ڕیک وەک ھەر یاداشتێکی باو و خۆپارێز کە ھەمیشە پاساویکی لە گیرفاندایە. ئەگەرچی شیکاریی ئەم نێوکۆییە پێویستە، بەڵام با ئەمە بمێنێتەوە بۆ پسپۆڕەکان لە زانکۆ و دەزگاکانی توێژینەوەی ستراتیژی و راوێژکارانی موء□ززەم و موکەڕڕەمی ھەموو سەرۆک ڕەنگەکان و دەزگا میدیاییەکانیان، بە ناسراو و نەناسراویانەوە.

گرنگتر لەمانە ئەوەیە بەشێک لە مووچەخۆران بڕیاربدەن و بێنە سەر جادە. ئەمە مافی خۆیانە و ھەموو لایەکیش لە سەری کۆکن. تەنانەت ئەوانەش کە خۆیان دەستیان ناوەتە قوڕگی خۆپیشاندەران کۆکن لە سەر ئەوەی مافی خەڵکە خۆپیشاندان بکەن.

بەڵام پرسیارێک لێرەدا بتوانین بیپرسین ئەوەیە : "ئەی ئەگەر ھات و حکوومەت تەسلیم ببێت چی؟ چی دەبێت ئەگەر بە دزیەوە دوو بیری نەوت بفرۆشن و تەرخانی بکەن بۆ مووچەی ئەم ناڕازییانە؟ ئایا بەختەوەریی دروست دەبێت؟ ھەموو برسیەکان تێر دەبن؟ کەرامەتی لەدەست چوو دەگەڕێتەوە؟ ژنان و نایەکسانی چی؟ ھەستی لەدەست چووی خاوەندارێتی نیشتیمان چی؟ بە راست بە سەرکەوتنی ئەوان چی دەگۆڕێت؟"

ڕوانینی ڕووکەش کە شتێک لە راستیشی تێدایە پێمان دەڵێت:" لەو

کاتەدا نان دەگەڕیتەوە سەر سفرەی خەڵک و لە برسێتی رزگاریان دەبیت". بەڵام رەک بەرامبەر ئەمە دەتوانین بپرسین ئایا ئەمانە تاقە برسیەکانن؟ تەنیا ئەمانن کە ستەمیان لێدەکرێت و کراوە؟ ئەگەر مووچەیان بدەنێ ئیتر ستەم پاک دەبێتەوە؟ کێشەکەش لێرەوە دەست پێدەکات کە ئەمان بە ڕاستی داوایان هەیە و قابیلی جێبەجێکردنە و خۆشیان دەزانن قابیلی جێبەجێکردنە.
مەرجێکی خێر یان چاکە ئەوەیە هەمووان بگرێتەوە، واتە فەیز و ڕەحمەت کوێرە و دەبێ هەمەگیر بێت، ئەگینا ئەو چاکەیەی تەنیا بە کەسانێکی تایبەتی نەو دەخەکی دیاریکراو بێت خۆی دەبێتەوە بە جۆرێک ستەم، بۆیە لە تیۆلۆژیادا فریشتەی دادپەروەری، کوێرە. لە پێچەوانەی ئەمەدا، بە بوونی ئایدیای خێری گشتی، ئەوەی خۆپیشاندەران هەوڵی بۆ دەدەن تەنیا ئەوەیە ئەو دەخڵی هەیە وەک پێشووی لێ بکەنەوە، واتە ئەگەر ئەوان، مووچەکەیان وەربگرن، کوردستان لە قەیران رزگار بووە؟ چونکە لەو وێنەیەدا کە ئەوان لە گۆڕان دەیکێشن، سەردەمێکی پێش قەیران هەیە کە تێیدا مووچەخۆران بەختەوەربوون و ئەگەر دەخڵەکە بگەڕێتەوە بۆ ئەو کات، کەواتە بەختەوەریی گەڕاوەتەوە.
بەڵام ئەم پەیامە هێشتا شتی دیکەی لە هەناودایە: ئەم پەیامە پێشووپەرستە، مادام لە سەر گەڕانەوەی مووچە/ بەختەوەری بۆ سەردەمی پێش قەیرانی دەستکرد (مەگەر نا کە هەموو قەیرانێک دەستکردە؟ سەرۆکەکان باش دەزانن ئەمە مانای چی) پێدادەگرێت، لە ئەگەری بەدیهاتنیشیدا تەنیا دەمانباتەوە بۆ ئەو سەردەمە، ئەو سەردەمەی کە تۆوی ئێستەی هەمیشە لە هەناودا هەبووە. ئەم داواکارییە تەنیا دەتوانێت بمانباتەوە بۆ پێشتر، پێشترێک کە بە ئێستە گەیشتووە و تەنانەت ئەو "پێشوو"ە شمان وەک بەختەوەریی پێ بفرۆشێتەوە. ئەی پێشووپەرستی مانای چی ؟
مامۆستایان و دوای ئەوانیش مووچەخۆران خۆپیشاندان دەکەن و داوای مافی خۆیان دەکەن، بەڵام بە بەدیهاتنی داواکانی ئەوان هێشتا هیچ ناگۆڕێت، ئەوان دەکرێ بۆ ماوەی کاتیی تێر ببن و نان بچێتەوە سەر سفرەکانیان، قیستی خانوو و سەیارەکانیان بدەن، بتوانن بچنەوە بۆ تورکیا و وڵاتەکەکانی ئەوروپای ڕۆژهەڵات و یان حەج وعەمرە، بەڵام ئەوەی دەستی لێنادرێت ئەسڵی سیستەمەکە کە لەسەر نایەکسانیی دامەزراوە و بە ڕێکەوت ئەوانیش پشکیان لەو نایەکسانییەدا هەیە، ئەوان نوێنەرایەتیی دابەشکارییەکی گەورە دەکەن لە نێو ئینسانی ئەمەدا، دابەشکاریی بۆ مرۆڤی ئایدیال کە هەمان "پیاوی حکوومەت"ە و تاکە هیوایەک کە مرۆڤی "ڕەش و رووت" هەیبێت ئەوەیە بە جۆرێک ببێتە " پیاوی حکوومەت".

بەڵام ئەمە لە سرووشتی خراپەوە نییە کە پەیامەکەی ئەوان هەڵگری ئەم تەفسیرانەیە، بەڵکوو لە ئەوەوە دێت کە ئەوان "داوا"یان هەیە. لە راستیدا ئەوەی ئەوان داوایان هەیە بەو مانایە نییە نابێ داوای هیچ بکەن، بەڵکوو بەو مانایەیە کە ئەم "داوا" یە ئەوان دەکاتە خاوەن شوناس و کارەکەیان دەکات بە کاری خاوەن پیشەیەکی تایبەت، شوناسەکیان پێ دەبەخشێت و بەم جۆرەش شوناس و پیشەکانی دیکە لەیان کەم دەبێتەوە، ئیتر کرێکارانی نەوخۆیی وبیانی و کەرتی بیناسازی ناتوانن بچنە پاڵیان و ئەگەر بچن بە ئاژاوەچی لە قەڵەم دەدرێن، ئەوان داوا و شوناسیان هەیە و هەر ئەمە وا دەکات بەشێکی تر لە ستەملێکراوان کە هێزی پیشمەرگە بن مەجبوور بکرێن بڕۆن لە مووچەی ئەمەیان بدەنە و بەم شێوەیە هێزی پێشمەرگەشیان لەدەست دەچێ، ئەم ڕەوتەش بەردەوامە تا هەر کوێ بمانەوێت. بەڵام لەم داواتەوەریە پیشەییەدا، کە لەدەرەوەی پیشەکەوە بەتە ڕێزی خۆپیشاندان، دەکرێت وەک ئاژاوەگێڕ و تێکدەر و بیانی ببینرێت.
بەڵام ماویەتی بپرسین: سەرکەوتنی ئەم داوایەی فەرمانبەران سوودی بەکرێکاران و ئاوارەکان چییە؟ ئەی بە بنەماڵەی شەهید و ئەنفال؟ ئەی بە پەککەوتە و خانەنشین و کەمئەندامان؟ بە کۆی مانای ئایدیای ڕزگاری؟ هیچ. وەڵامەکە ڕوونە، ئەمان داوایان هەیە و بە داواکەی خۆیان هاتوونەتە دەرێ و با خەڵکی دیکەش هەر کەسە و بە خۆی هەوڵبدات. ئەمەیە کێشەی داواتەوەریی و پیشەییکردنەوە، تۆ داوایەکت هەیە و بە ئاسانی پێشوەخت شکستت خواردووە، چونکە بە شتێک هەر ڕازیت دەکەن، یان لە شێوە کەمیکەکەیدا، ئەوەی کە ڕێگەت پێ بدەن باسی مافەکانت بکەیت بە دیموکراتبوونی دەسەڵات پێت دەفرۆشرێتەوە.
لە ئەگەری سەرکەوتنی ئەم داوایانەدا، دەچینەوە خانەی سفر و سیمای کەسی ڕازی وەک ئەو کەسەیە ڕوو لە باوکی تووڕە بکات و بڵێت:" ئەی سەرۆکی میهرەبان، من دەمەوێت موچەخۆر بمێنمەوە، ئەمەم لە زەووت مەکە". لە ئەمڕۆوە تا پاڵانەوە لە خودا چەندە ڕێگەیە؟
بەرەنجامی ئەم یاداشتە شتێکی سادە و سەیرە؛ ئەوش ئەوەی کە ناکرێت داوای هیچ بکەیت، کە وتیان داوات چییە، بڵێ ئەوەی تۆ نەبینم. داواکاریی و داواتەوەریی جگە ئەوەی ریزەکان لەت دەکات، جگە ئەوەی دەمنباتەوە بۆ خانەی سفر و پێش دەسپێک، جگە ئەوەی تەنیا چارەی کاتیی و بە پێی پیشە و شوناسی قەیرانە و قەیرانە سەرەکییەکان دەشارێتەوە، جگە ئەوەی سەنگەرەکان لەت لەت دەکات، لە خۆیشیدا شەرعیەتدانە بە ئەوانەی ئەم دۆخەیان بە دەستی خۆیان درووست کردووە، ڕووکردنەوەی دووبارەیە لە ئەوان و کردنەوەی دووبارەیانە بە مەرجەع. بە داوایی دەکرێ بەم مانایە بێت کە جارەکیان ئەزموون

کرا و لەبار چوو: "واقیع بین بن، داوای مەحاڵ بکەن"، ئەوەی لە ئێستەدا ماناکەی ئەوەیە کە : من هیچم لە ئەوە ناوێت، بەرچاوم بەردەن.

نەبەز خالید

ڕۆشنبیرانی کورد و کێڵگەی پارتی سیاسیی.. نووسینی: ستیڤان شەمزینی

زیاتر لە بیست ساڵە باس و خواسی پەیوەندیی ڕۆشنبیر و پارتی سیاسیی ئەگەر مشتومڕێکی ئەکتیڤ و قووڵیشی بە دوای خۆیدا نەهێنابێت، بەبێ دوو دەی جەنگەی لەسەر وەستان و دوان بووە و لەو بارەوە بە ئەندازەیەکی باش بیروڕا و بۆچوون ئاڵوگۆڕ پێکراون وەک دەسپێک بۆ خوڵقاندنی جەدەلێکی فراوان و مشتومڕی ئەکادیمی و زانستیی. زۆرێک لە بۆچوونەکان لایەنگریی لەو تەفکرینە دەکەن ڕۆشنبیر کائینێکە بە سەرمەدیی دژی پارت و ژیانی پارتایەتییە و لەهەمان کاتدا ڕۆڵی وی ڕۆڵەی گۆڕینی دنیا و سەرلەنوێ بنیادنانەوەیەتی بە گوێرەی ویستی گشتیی و بەرژەوەندیی زۆرینە.
لایەنی دووەم پێیوایە ئەو تەرزەی ڕۆشنبیر بە دژ و ئەنتی دەستەڵات و پارت لەقەڵەم دەدات نەیتوانیوە واقیعی پێشوو ئەو پێشووەی دەستەڵاتێکی داگیرکاری وەک عێراق و پارتێکی شۆڤێنی وەک بەعس فەرمانڕەوای کوردستان بوو تێپەڕێنێت، چوونکە لەم ماوەیەدا بەرەنگاریی و یاخیبوون نەک کاری ڕۆشنبیر و باقی مرۆڤی کورد بوو بەڵکو هەڵوەست وەرگرتن سەنگی مەحەک بوو بۆ هەر نووسەر و ڕۆشنبیرێک، واقیع دوو بەرەی دژ بە یەکی هێنابووە ئاراوە. بەرەی یەکەم: بەرەی دەستەڵات بوو وەک بەرەی سەرکوت و ئازار و ترساندن و ڕاوەدونان و تیرۆر و سوتماککردنی وڵاتێک، بە پێچەوانەوە بەرەی دووەم بە سەنگەری بەرگریی و ئازادیخوازیی و هەڵوەست و (نیشتمانپەروەریی) لێکدەدرایەوە.
بەبڕوای تایبەتی من ڕۆشنبیر نە کائینێکە سەد دەر سەد ئەنتی

دەستەڵات نە ئەو بوونەوەرەیە لە یەک سەنگەردا دەست لەملانی پارت و دەستەڵات بێت، کاری ڕۆشنبیر نە پارتایەتییە نە ئەکشنی گۆڕینی دنیا، کارکردنی ئەو لە بواری مەعریفە و کەشفکردنی دیوە شاراوەکان و خستنەڕووی تێز و بیرۆکەی نوێی فیکریی و فەلسەفیدایە. کارە مانهایم لە کتێبی (ئایدۆلۆژیا و تەباوییەت)دا دەڵێت (ڕۆشنبیر ئەرکێکی تایبەتی هەیە، ئەویش ئەوەیە تەفسیرێکی تایبەتی و نوێ بە دنیا بکات، واتا بە کۆمەڵگە و بزافی مێژوو). ئەم پێناسەیە پێمان دەڵێت، ئەرکی ڕۆشنبیر بەر لە هەر شت تەفسیر و خوێندنەوەی دنیایە نەک گۆڕینی، بەڵکا گۆڕینی دنیا نە کاری ڕۆشنبیرە و نە لە ئەستۆی ڕۆشنبیردا دانراوە، ئەوەی دنیا دەگۆڕێت ئەو کەس و لایانەن لە بواری ناڕەمزیدا کار دەکەن چوون ڕۆشنبیر کائینێکە لە بواری بەرهەمهێنانی ڕەمزیدا کار دەکات.
د.عەلی حەرب لەمبارەوە دەڵێت (ڕۆشنبیر بەسیفەتی ئەوەی دەستەڵاتی قسەکردن یان نووسین بەکاردێنێ لە کایەی بەرهەمهێنانی ڕەمزیدا کار دەکات، واتا ئەو کەرەستە ڕەمزییانە بەرهەمدێنێ یان بەکاردێنێ کە لە بیروباوەڕ و ئەپستیم و دەق و گووتارەکان و بەرهەمە کولتوورییەکانی تردا دەردەکەون). ئەم جەوهەرە خاڵێکی ناکۆکیی نێوان ڕۆشنبیر و پارتە چوون ئەرکی ڕۆشنبیر گۆڕین و تێکوپێکدانی دنیا نییە کەچی پارتی سیاسیی لە بەرزترین ئاستدا و لە دوا ئامانجیدا هەوڵی گۆڕین و سەرلەنوێ وێنەکردنەوەی دنیای خۆی دەدات.
ڕۆشنبیر کە (گۆدز) سیۆسیۆلۆگی ئەمەریکی بە چینێکی نوێ وەسفی دەکات لە کێڵگەیەکی جیا لە کێڵگەی پارتی سیاسیی کار دەکات و درێژە بە بوونی خۆی دەدات، ئەمە بەو مانایە نایەت ڕۆشنبیر ناتوانێ حزبیی بێت، بەڵام ڕۆشنبیری حزبیی ناتوانێت ئازاد بێت چوون لە بازنەی سیاسەت و ڕوانگەکانی پارتدا قەتیسکراوە و ناتوانێت هەنگاوێک بنێت هێڵی سوور ببەزێنێت، هەر کات بەم کارە هەستا بێگومان لەودیو پەرژینەکانی پارتەوە خۆی دەبینێتەوە.
ڕەهەندێکی تری ناکۆکیی ڕۆشنبیر لەگەڵ پارت لەوەدا دەردەکەوێت ڕۆشنبیر بەردەوام لە نادڵنیایدا دەژی یان بە واتایەکی تر ڕۆشنبیر وێڵە بەدوای دۆزینەوەی زانستیی ء مەعریفیدا بۆیە سروشتێکی تایبەتی هەیە و بەهەموو جۆرێک لەسەر یەک قاڵب و یەک جۆرە ڕوانین شێوە ناگرێت، بەڵام پارتی سیاسیی خاوەنی بەرنامەیەکی کۆنکرێت و دۆگم و ڕاوەستاوە کە وەها لە ڕۆشنبیر دەکات هەست بە ئازادیی نەکات ء ڕێگریی لێدەکات لە دۆزینەوە و ئاشکراکردنی بیرۆکەی نوێ، چوون ڕەنگبێ بیرۆکە نوێیەکە سەد دەر سەد دژی بەرژەوەندیی و ئایدۆلۆژیای پارتە سیاسییەکەی بێت. (ڕامین جەهانبەگلو) لەو ڕوانگەیەوە نوسیوویەتی (ڕۆشنبیر کەسێکە خۆی بە دوور دەگرێت لە

بیروباوەڕە دۆگماکان). هەرچی پەیڕەو و پرۆگرامی پارتەکانە بەرنامەیەکی دۆگما (راوەستاو)ن بە ئاستەم هەناسەیەکی تێدا دەبینرێتەوە بۆ ڕۆشنبیر.

ئەمە ناڵێین پارتی سیاسیی دەزگایەکی چەپێنەرە، بەڵام لەباشترین فۆرمیدا دەخوازی ڕۆشنبیر نییە و فەزایەکی تێدا نییە تێیدا ڕۆشنبیر درێژە بە کارەکانی بدات بەو جۆرەی پێویستە و گرنگە سەبارەت بەهەر ڕۆشنبیرێک. کەوابوو مەسەلەی سەرەکی ئەوە نییە ڕۆشنبیر بە سەهوو چووە و هەردوو دەستەڵاتی بەعس و کورد بەیەک دەچووێنێت، کێشەکە ئەوەیە دەستەڵات هەر دەستەڵاتێک بێت یان پارت جا هەر پارتێک بێت لەمسەری راست بۆ ئەوسەری چەپ خاوەنی بەرنامە و پرۆگرامی چەسپیوو و کۆنکرێتی تایبەت بەخۆیەتی کە ڕۆشنبیر نەدەتوانێت هەزمیان بکات و لەگەڵیاندا هەڵبکات نە دەتوانێت لە سایەیاندا درێژە بە چالاکییە ڕۆشنبیرییەکانی بدات.

بەشێکی تری ئەو کێشەیە وابەستەیە بە سروشت و نۆرمی پارتی سیاسیی لە کوردستان کە هێشتا لە دەریای تۆتالیتاریزم و سکتاریزمدا مەلە دەکات و بێ توانایە لەخۆ دەربازکردن لەو گێژاوە خنکێنەرەی هەناسەی ژیانی پارتایەتی لەم مەملەکەتە سوار کردووە و ڕەنگێکی وەهای پێ بەخشیوە ناکۆک لەگەڵ سروشت و شەقڵی تاکە تاکی مرۆڤی کورد بەدەربکەوێت، تا پارتی کوردیی لەڕێی پرۆسەی دەنادەنەوە نەچێتە جەستەی پارتێکی نوێ و هاوچەرخی وەک پارتەکانی ئەوروپاوە بێگومان ناتوانێت ئەو گرێ دەروونییە بڕەوێنێتەوە بە تایبەت کە لەلای گەنجەکان هەستی پیدەکرێت سەبارەت بە سیاسەت و ژیانی پارتایەتی. دواجار ئەوەی گرنگە لەبارەی بدوێین ئەوەیە: پارتی سیاسیی شەقڵ و ئەدگارێکی تایبەتی هەیە کە لەهەموو روویەکەوە ناکۆک لەگەڵ ئەدگار و تایبەتمەندییەکانی ڕۆشنبیر دەردەکەوێت، لە هەمان کاتدا کێڵگەی پارتی سیاسیی کێڵگەیەکی زەڵ بە ڕۆشنبیر و هیچ ئومێدێک نییە تۆوی روانینی ڕۆشنبیر لەسەر ئەو زەوییە وشکەڵانە شتێکی لەوە شین بێت. ئەو ڕۆشنبیرانەشی لە پەنا پارتەکان بێگومان تەنیا دەتوانن ئاژیتاتۆرێک یان بانگەشەکارێکی بەرنامەکانی پارت بن نەک شتێکی لەمە زیاتر، چوونکە ئەزموونی مێژوویی ئەو راستییەی بۆ سەلماندووین.

حزبی سیاسیی و حزبی کوردیی

هەوڵنادەین پێناسەیەکی دیاریکراو بۆ حزب بکەین، بەڵام بەشێوەیەکی گشتیی حزبی سیاسیی بەم شێوەیەی ئێستا بەرهەمی مودێرنەیە، یان کۆی هەڵبژاردنە. حزبی سیاسیی توخمێکی هەرە بەهێزی بەڕێوەبردنی کۆمەڵگە و دەوڵەتە نوێیەکانە، لای بیرمەندی فەڕەنسی ناسراو جۆرج بیردۆ حزبی سیاسیی ئامڕازێکە کە لە پیادەکردنی هاووڵاتیبوون و

کاریگەرییەکانی لەسەر کاروباری گشتیی دەوڵەت و کۆمەڵگاکان مایەی فەرامۆشکــــــــردن نییە، بەو پێیەی رەوڕەوەی دەوڵەت بە پێشەوە دەچەرخێنێت و دەسەڵاتێکی فراوانی هەیە لەسەر فۆرمی حکومدارییی کە دواجــــار لەوێشەوە کاریگەرییەکــــانی دەگــــاتە تەواوی کۆمەڵگە.
“لاپالامبارا” و “واینەر” چوار خەسڵەتی سەرەکیی بۆ حزبە نوێیەکان لەبەرچاو دەگرن، کە هەموو لایەک پەسەندی دەکەن، ئەوانیش بریتین:
یەکەم: هەبوونی رێکخراوێکی هەمیشەیی کە مانەوەیان نەبەسترابێتەوە بە ژیانی رێبەرانی ئێستایانەوە “تاقم و دەستەی پاوانخواز نەبن”.
دووەم: رێکخراوێــک کە لە وڵاتــدا تێکۆشــانی ببێــت “گرووپێکــی پەرلەمانی نەبێت”.
سێهەم: مەبەستی راشکاوانەی رێبەران لە ئاستی وڵات و هەرێمیدا دەبێ بەدەستــەوەگرتنی دەســەڵات بێ نەک ئەوەی خۆی بخــزێنێتە نێــو دەسەڵاتەوە “گروپێکی دەستڕۆیشتوو و بە نفوز بێت”.
چوارەم: بەشوێن راکێشانی پشتیوانی کۆمەڵانی خەڵکدا بێت لە رێگای هەڵبژاردنەوە یان بە بەهەر شێوەیەکی دیکە بێت ” واتە یانەیەکی سیاسیی نەبێت political club”.
لەلایەکی ترەوە بە بۆچوونی “د.حسەن بەشیریە” حزبی سیاسیی گرنگترین سیما و رێکخراوی دیموکراسیی هاوچەرخە، بەڵکو زێدەتر لەوە دەڕوات و پێیوایە لە کۆتاییدا جەوهەری دیموکراسی لە کێبڕکێ و ململانێی سیاسیی حزبەکان شتێکی زیاتر نییە، بەو پێیەی هەڵبژاردن بە بوونی ژمارەگەلێک لە حزبی سیاسیی رووداوێکی مایەپووچە و سروشتی حزبیش ســــرووشتێکی کێبڕکێکــــار و ململانێخــــوازە. لە هەمــــوو ئەو پێناسەکردنانەی ئێمە تێگەیشتووین دەتوانین شتێک هەڵهێنجین ئەویش ئەوەیە، حزبی مودێرن بریتییە لە رێکخراوێکی کێبڕکێکار بۆ پرۆسەی هەڵبژاردنەکــان و دەستاودەســتکردنی دەســەڵاتی سیاســیی و گۆڕینــی ئەجیندای فەرمانڕەوایی، ئەمەش گەوهەری ئەو سیستەمە دیموکراسییە لیــبرالەیە هەنــووکە سایەی کــردووە بەســەر دەوڵەتە پێشکەوتــوو و بەهرەمەندەکاندا لە رووی مافی مرۆڤ و دەستەبەری ئازادییەکانەوە.
ئەگەر بگەڕێینەوە سەر حزبی کوردیی، گروپ یان کۆمەڵێک دەستە و تاقمی خێڵەکین کە لەسەر بنیادە خێڵەکی و ئاینییەکان دامەزراون و زۆرینەیان بەرهەمی قۆناغی چەوساندنەوەی نەتەوەیی کوردن لەلایەن نەتەوە و دەوڵەتە سەردەستەکانی کوردستانەوە. ئەگەرنا هیچ حزبێکی سیاسیی کوردیی نییە، بە ئەجیندایەکی رۆشنەوە و وەک رێکخراوێک بۆ ململانێ و بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات لە رێی هەڵبژاردنەوە چاوی بڕژین هەڵهێنابێت، خۆی هەر لە بناغەوە کردەی هەڵبژاردن لە کوردستان “باشوور” پێیەتی لە سکەنداڵ و بە هیچ پێوەرێک ناتوانێ دەرخەری پرۆسەیەکی دیموکراسی بێت. بە پێچەوانەوە دەسەڵاتێکی مۆنۆپۆڵخوازی

دوو بنەماڵەیی هەیە و هێزەکانی تریش لە نێو سەحرای سیاسیی ئەواندا بە هەمان ریتم و ئاوازی ئەوان سەوڵ لە وشکانیدا لێ دەدەن.

حزبی کوردیی، هیچ ئایدۆلۆگییەکی نییە تەنیا کۆمەڵەی رەنجدەران و پەکەکە نەبێ بە بیرێکی چەپڕەوانە لەسەر سترۆکتۆری مارکسیزم- لینینیزم دامەزرابوون، ئێستا پەکەکە هیچ ئایدۆلۆگییەکی نەماوە و نووسراوەکانی ئاپۆ بنەمای سەرەکیی سیاسەتی ئەو حزبە پێکدەهێنێت، کە ئەو نووسراوانە نەک ناتوانن ئایدۆلۆگیایەک بن، بەڵکو پڕن لە پارادۆکس، هەرچی کۆمەڵەشە میراتگرەکانی یەکێتی و گۆڕانن، ئەو دوو هێزەش لە قەیرانێکی بێ ناسنامەیی کوشندەدا دەژین. ئەوەی دەمێنێتەوە رێکخراوگەلی ترن کە هیچ بنەمایەکی فیکریی و ئایدۆلۆگییان نییە و زیاتر لەسەر کولتووری خێڵ و کاریگەرییەکانی ئاین دروستبوون. بۆ نموونە پارتی هیچ ئایدۆلۆگیایەک لە پشتییەوە نەوەستاوە، تەنانەت نەیتوانیوە ناسیۆنالیزم وەک ئایدۆلۆگیایەک بکاتە بنەمای ژیانی حزبیی خۆی، بەپێچەوانەوە لەسەر نەریتی تەریقەتی نەقشبەندی دروستبووە و تا ئێستاش وەک بەرگریکارێکی میللی خۆی نمایش دەکات.

پێکهاتە و ئۆرگانیزەی تەواوی حزبە کوردییەکان لەمسەری راست تا ئەو سەری چەپ، فۆرمێکی کلاسیکی و سواوی هەیە، کە زیاتر هەیکەلی حزبی و شێوەی دنیابینیان لەژێر کاریگەریی ستالینیزم نەهاتەتە دەر. بەم هەیکەل و جیهانبینییە تەسک و کۆنسەرڤاتیڤانەوە ناتوانن نەک گەمەی دیموکراسی بکەن بەڵکو هەر ناتوانن لە رۆحی دیموکراسی تێبگەن و لەگەڵیدا هەڵبکەن. حزبی کوردیی تاکو ئەم چرکەساتەش دابڕاوە لە جیهانی مودێرن و فینۆمینەکانی دنیای پێشکەوتووی ئەمڕۆ، لە بازنەیەکی لەکاڵیدا گیری خواردووە ناتوانێت پێ بنێتە ئەو جیهانە شارستانییەی ئەمڕۆ. ئەمەش تەنیا کێشەی حزبی کوردیی نییە بەتەنها، بەڵکو درمەک هەموو دنیای رۆژهەڵات و جیهانی ئیسلامی پێوەی دەناڵێنێت، چوونکە کاریگەرییەکانی ئاین و ترادیسیۆنە کۆنەکان بە ئەندازەیەک هەژموونی لەسەر سیاسەت و رۆشنبیریی داناوە، بە ئاستەم و تاک و تەرا، خەڵکانێک دەبینین بتوانن خۆیان بخەنە دەرەوەی ئەو دیسپۆتیزم و کەلەپوورە سیاسیی و رۆشنبیرییە باڵادەستەی زاڵە بەسەر عەقڵی تاک بە تاکی مرۆڤی رۆژهەڵاتی یان جیهانی ئیسلامییەوە.

رۆشنبیرانی کورد و هەژموونی حزبە سیاسییەکان

کێشەکە ئەوەیە رۆشنبیرانی ئێمە لە هەموو ئاستەکاندا پەڕاوێز بە ئەو پێشهات و رووداوانە دەنووسن سیاسییەکان دەیخولقێنن، خۆیان نەک رووداو دروست ناکەن، بەڵکو لە هەژارییەکی مەعریفیی و فیکریی

وەها دەژین بێ بوونی ئەو رووداوە گەرمانە خۆیان شتێکی تریان پێ نییە بۆ وتن، خویان هیچ ناخوڵقێنن و هیچ بەرهەم ناهێنن جگە لەوەی لە هامشی پێشهاتەکانەوە نیهلیزم و رەشبینی بەرهەم بهێنن، هەر لەم سۆنگەوە رۆشنبیری کورد چاوەڕوانی رووداوە سیاسییەکان دەکات تاکو بتوانن لە پەڕاوێزیدا بنووسن، یان بابەتێکیان دەستبکەوێ بۆ قسەکردن لەسەری، من ئەم جۆرە رۆشنبیرە ناو دەنێم رۆشنبیری پەڕاوێزنووس. خۆی بابەتەکە ئەمە نییە، رۆشنبیرانێک بوونەتە کادری حزبەکان، نەخێر، هەموو ئەوانەشی لە دەرەوەی پارتە سیاسییەکانن کەوتوونەتە ژێر ئەو رووداوانەی حزبەکان دروستی دەکەن و ئەمانیش بەشێوەی خۆیان شرۆڤەی بۆ دەکەن، بەڵام پرسیاری سەرەکیی ئەوەیە لە دەرەوەی ئەو رووداوانە رۆشنبیری کورد سەرقال□ی چییە؟؟.

رۆشنبیری ئێمە ناتوانێت دەسەڵاتێک لە دەرەوەی دەسەڵاتی حزبەکان بۆ خۆی پەیدا بکات "مەبەستم دەسەڵاتی نابەرجەستەیە" لە بناغەوە خۆیان دابەشبوون بەسەر ئەجیندای حزبەکاندا، مەسەلەکە ئەوە نییە ت□ک□□ای رۆشنبیران بوونەتە کادری حزبی، ئەوە تەنیا بەشە ئاشکراکەی حزبیبوونی رۆشنبیرانە، بەڵام دیوە شاراوەکەی بریتییە لەو تەرەفداریی و سۆزدارییانە لە تێکست و نووسینی رۆشنبیرانی ئێمە ب□رروونی دەیبینین. بانگەواز بۆ ئەوە ناکەم رۆشنبیر ناتوانێت حزبی بێت، بەڵام رۆشنبیرە حزبییەکان یان ئەوانەی لەژێر هەژموونی حزبیدا فۆرمۆڵەی تێزەکانیان دەکەن، ناتوانن مەعریفەیەکی زانستی لە دەرەوەی بازنە تەسک و دۆگمەکانی حزب بەرهەم بهێنن، رۆشنبیر دەتوانێت بەرنامەڕێژیی بۆ حزبێکی دیاریکراو بکات، بەڵام ناکرێت ئەم بەرنامەڕێژییە بکرێتە بنەمایەکی کۆنکرێتی بۆ تەواوی هاووڵاتیان. یان وەک ئەنجامێکی زانستی بێلایەن وەربگیرێت.

لێرەدا دەمەوێ تیشک بخەمە سەر بابەتێکی پڕ ئیشکالیەتی مێژووکرد لە پەیوەندیی نێوان حزب و رۆشنبیرانی کورددا. ئەویش قۆناغی خەباتی رزگاریخوازی نیشتمانییە کە لە ئەدەبیاتی سیاسیدا بە قۆناغی شاخ ناوزەد دەکرێت. لەم ماوە زەمەنییەدا رۆشنبیران بەشێوەیەکی گشتیی تێزەکانیان دەخستە خزمەتی شۆڕشی شاخەوە کە حزبەکان رابەرایەتی ئەو جوڵانەوەیان دەکرد، لێ لەو ماوەیەشدا دەنگی رەخنەگرانە هەبووە کە دکتۆر ئەحمەدی مەلا نموونەی "سەگوەڕ"ی محەمەد موکری وەک فاکتێک دەهێنێتەوە. هەر ئەو دابەشبوونەی رۆشنبیران بەسەر سەنگەری حزبەکاندا درێژ بووەتەوە تا هەنووکە کە قۆناغی حکومدارییی کوردستانە. ئەو رۆشنبیرانەشی بەناوی سەربەخۆییەوە کار دەکەن، زۆرجار خۆپارێزیی دەکەن لە رەخنەگرتن لە هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆن، ئەمەش خۆی لە خۆیدا هەم تەرەفدارییە و هەم جۆرێکیش لە سەپۆرتە بۆ ئەو پارادایمە سیاسییە پڕ کەموکوڕییەی

ئۆپۆزیسیۆن.
ئەگەر سەمپڵەک وەربگرین بە پاڵپشتی و زیاتر روونکردنەوەی ئەو بەچوونەی سەرەوەمان، باشترین نموونەی مەلمووس، گروپی "ڕەهەند"ە کە ئەم گروپە تا هەنووکەش خۆیان بە جیددیترین قەڵەمەکانی ناو کایەی ڕۆشنبیریی کوردیی دەزانن. کێشەی گروپی ڕەهەند لەوە نییە، ڕەخنە لە حزبە دەسەڵاتدارەکان دەگرن، چوونکە ئەوە ئەرکی هەموو ڕۆشنبیرێکە و وەک چەند جارێکیش وتوومە کاری ڕۆشنبیر بە تەنها ڕەخنەیە، بەڵام بەدەر لە گرێ دەروونییەکان کە لە خۆیدا کفرێکە بابەتە زاتییەکان بکەوێتە ناو ڕەخنەی ڕۆشنبیرانەوە، لە هەمان کاتدا لە سەنگەری ئۆپۆزیسیۆنەوە تیربارانی دەسەڵات دەکرێت. بۆ وێنە مەریوان قانیع و ئاراس فەتاح دوو نموونەی بەرجەستەی ئەو دیاردەیەن، ئەوان هەروەک دوو هەڵسوڕاوی گۆڕان ڕەخنە لە دەسەڵات دەگرن کە پارتی بە سیمبولی دەسەڵاتەکە دەبینن، لەم کاتەدا جیاوازییەکی ئەوتۆ لەنێوان ڕۆشنبیرە حزبییەکانی پارتی و گروپی ڕەهەند نامێنێت کە بەهەمان موفرەدات و نەزعەی تۆتالیتاریی جەدەل لەگەڵ یەکتر دەکەن "ئەگەر بتوانین ئەو گولەبارانکردنە بە وشە ناو بنێین جەدەل".
قسەی من لەسەر ئەو نوخبەیە نییە لەسەر حزبە سیاسییەکان ماێن و خۆیان بە سەرخستنی ئەجیندای حزبەکانیان تەرخان و ساغ کردۆتەوە، چوونکە ئەوان هەمیشە بەدوای ئارگۆمێنتدا دەگەڕێن بۆ ڕەوایدان بەهەر هەنگاوێکی چاک و خراپی حزبەکانیان، کێشەی سەرەکیی من لەگەڵ ئەو تایپە ڕۆشنبیرە کە بە ئاگایی بێت یان نائاگایی کەوتوونەتە نێو سەنگەرەکانی حزبەوە، ئەمەش تایبەت نییە بەو ڕۆشنبیرانەی بەناوی بێلایەنییەوە بوون بە بەشێک لە حزبە بەرهەڵستکارەکان، بەڵکو هەموو ئەوانەش دەگرێتەوە کە بەناوی سەربەخۆییەوە وەک دەستی دووەمی دەسەڵاتی سیاسیی کوردستان، ئاگربارانی حزبەکانی دەرەوەی دەسەڵات دەکەن، یان دەبنە بازووی بەهێزی کەمپینی شەڕئەنگێزانەی ڕاگەیاندنەکان. کارەساتەکەش لەو کاتەدا گەورەتر خۆی دەنوێنێت کە نەڕێ بەتە سەر هەبوونی ئیمتیازات و بەرژەوەندیی خودیی و تاکەکەسی ڕۆشنبیران خۆیان.
دەبێت لەم رووبەرەدا بەخێرایش بێت ئاماژە بە ئەوە بکەم، نامەوێ هەمان تێزی ژولین بیندا بهێنمەوە یاد و بڵێم ڕۆشنبیرانی ئێمە ناپاکیی گەورە دەکەن لە ئەرکەکانیان، بەڵام هەمای زۆر ترسناک دەبینم کە هیوایەک بە مەرەق ناهێڵنەوە، هەر ئەوەی مەیدانی توێژینەوە و ڕەخنەی زانستی چۆڵ بووە و نازناوی ڕۆشنبیر بە کەسێک دەدرێت کە زۆرترین مهاتەرات و شەڕەدەندوک بکات، یان ئەوانە ببنە سەرمەشقی کاروانی ڕۆشنبیریی کوردیی کە تەنیا دەتوانن لە سەسیال

میدیاوە چەند دەنگێکی بە پێز بەدوای یەکتردا ریز بکەن، ئەو ڕۆشنبیرانەشی خۆیان بە دەنگی جیددی دەزانن بە زمانێکی پاراوتر دەدوێن، بەکەڵک وەرگرتن لەوەی لە ئەکادیمیاکان فێری بوون یان لە خوێندنەوەی فیکر و فەلسەفی خۆرئاوایی وەریانگرتووە بیخەنە هەمان بازنەی ململانێ، دیسان هیچ جیاوازییەک نامێنێ لە نێوان نیمچە خوێندەوار و ئینشانووس و ڕۆشنبیرانی “جیددی” چوونکە هەریەک بەگوێرەی خۆی ئاو دەخاتە یەک ئاشەوە.

قەیرانەکە بە تەنها تووشی سیاسەت و ژێدەرە ئابوورییەکانی کۆمەڵگە نەبووە، بەڵکو تەنگژەکە لەوە فراوانتر بووە و لاشەی کایەی ڕووناکبیریشی تەنیوە، هەروەک چۆن مرۆڤی لە هەموو بەها و مەراڵە بەنرخەکان داڕنیوە، ئەم دەخە ناودەنێم دەخی کوژانەوە و تیاچوونی چراکان، یان دەخی هەڵوەشاندنەوەی کۆمەڵگە، لەم نێوەندەدا ڕۆشنبیر نەک بەشێک نییە لە روئیایەکی نوێ بە سەرلەنوێ بیناکردنەوەی ژیان و مانادانەوە بەو بەها هەرەس هاتووانە، بەڵکو بەهەموو هەزییەوە بەشدارە لەو پرۆسە وێرانکارییەی لە دەروونی تاکەوە دەستپێدەکات تا دەگاتە لوتکەی هەموو شتەکان.

ڕۆشنبیری کورد دەبێت چی بکات؟

ئەو پرسیارەی لای سەرەوە، یەکێکە لە پرسیارە هەرە گرنگەکانی هەنووکە کە دەبوو زۆر زووتر بکرابایە، بەڵام ڕەنگە بەهۆی قورسیی وەڵامەکەیەوە کەس بوێریی ورووژاندنی ئەو پرسیارەی نەکردبێت. لانیکەم دەبوو ببووایە بە مشتومڕی نێو ناوەندی ڕووناکبیریی کوردیی، من لە ساڵی 2007 تەوەرێکم بە ئەم پرسیارە کردەوە و دیمانەم لەگەڵ چەندان ڕۆشنبیری ناسراو سازدا، بەڵام ئەوەش نەیتوانی ئەو پرسیارە بکاتە پرسیارێکی جیددی کە خودی ڕۆشنبیران لە بری سەرقاڵبوون بە کاری لاوەکی، ئاوڕ لەم پرسینە گرنگە بدەنەوە و مشتومڕی گەرمی لەسەر بکەن، ئەوەش وەک کۆی پرسەکانی تری کۆمەڵگەی کوردیی کەوتە ژێر غوباری بیرچوونەوە و فەرامۆشکردنەوە، لەگەڵ ئەوەدا ئەمڕۆش نەبێت، سبەی هەر دەبێت بگەڕێتەوە سەر ئەو پرسیارە جەوهەرییەی ڕۆشنبیری کورد چی بکات؟ بەڵام جارێ چاوەڕێین “لینین”ێک پەیدا بێت پرسیاری “چی بکرێت” بکاتە ڕۆژەڤی پرسیاری کایەی ڕۆشنبیریی کوردیی.

بە بڕوای من دەبێت یەکەمین هەنگاوی ڕۆشنبیران، گەڕان و هەوڵدان بە دیاریکردنی ناسنامەیەکی سەربەخۆی ڕۆشنبیریی لە دەرەوەی ئایدۆلۆگی و روانگە تەسکەکانی حزبی کوردیی، ناسنامەیەک دیاری بکات بەرچاوی ڕۆشن بکات چ کارێیە و پێویستە چی بکات؟. ئەمە ئەولەویترین کارە سەبارەت بە ڕۆشنبیرانی هەنووکەی کورد، چوونکە شوناسی ڕۆشنبیری کورد لەنێو ناسنامە سیاسیی و حزبییەکاندا ون

بووە. ناکرێت بڵێین شوناسێکی ڕۆشنبیریی دیاریکراومان لە دەرەوەی شوناسە ئایدۆلۆگی و حزبییەکە هەیە. هەوڵدان بۆ بەخشینی ناسنامەیەکی ڕۆشنی ناحزبی و نائایدۆلۆگی بە بزاوتی ڕۆشنبیریی کوردیی، خۆی لە خۆیدا ڕزگارکردنی ڕۆشنبیرانە لە تونێلە تاریکەکانی حزبە سیاسییەکان، هەروەها هەنگاوێکی ڕاستیشە بەرەو گەڕانەوە بۆ وەزیفەی ڕاستەقینەی کە لە دیدی ئەمەدا بریتییە لە تیۆریزە و خوێندنەوەی دنیا و ناساندنی ئەوەی هەیە لە کۆمەڵگەدا وەک خۆی.

د.عەلی حەرب، ڕووناکبیری ناسراوی عەرەب لە کتێبەکەیدا "الاوهام النخبە او النقد المپقف" باس لەوە دەکات ڕووناکبیر کاریگەریی خۆی لە دەستداوە بەو هۆیەی تایبەتمەندیی خۆی پیادە ناکات. دواتر تایبەتمەندییەکانی ڕووناکبیر ڕوون دەکاتەوە و دەنووسێت "مەبەستم لە تایبەتمەندیی لێرەدا، ڕێگەپێدانی خوڵقێنەرانەی ڕووناکبیرە لە بەرهەمهێنانی هزر و مەعریفەدا، ئەمەش گرەوەکەیەتی، بەدیهێنانی واقیعێکی هزریی نوێ، لە ڕێگەی بەرهەمهێنانی چەند بیرۆکەیەکی نوێوە، یان گۆڕینی بیرکردنەوە، یان داهێنانی پیادەکردنی بیری نوێ، یاخود سەرلەنوێ داهێنانەوەی نوێ لە زەمینەی پیادەکردن و بۆتەی ئەزموونددا". د.حەرب پێیوایە ڕووناکبیر ئەم ڕۆڵەی بایەخدارەی لە بیر کردووە و هەموو وزەی خۆی بەخشیوە بە بەزۆر سەپاندنی گووتەکانی بەسەر واقیعدا بەشێوەیەکی ساکارانە و پاشتر دەنووسێت "لێرەوە دەرکەوت ڕووناکبیر لەوە دەستەپاچەترە ئەوە بگۆڕێت کە مەبەستی بوو بگۆڕێت".

لەم سۆنگەوە ڕووناکبیری کورد دەبێت بگەڕێتەوە مەیدانی ڕاستەقینەی خۆی کە مەعریفەی ناسینی دنیا و بەرهەمهێنانی زانستی گۆڕینی واقیعەکانە، لێرەدا ئەمەوە سەرنج ڕابکێشم بۆ ئەوەی لە خەیاڵدانی تێکڕای کورددا بە خودی ڕۆشنبیرانیشەوە گۆڕینی واقیع بە گۆڕینی واقیعی سیاسیی لێکدەدرێتەوە، بۆیە ڤۆکەسی هەموو لەسەر گۆڕانکارییە سیاسییەکانە، لە کاتێکدا گۆڕین پرۆسەیەکی هەمەلایەنە و لە پێشدا گۆڕینی زەینییە، پاشتر لەوەوە پرۆسەکە بەردەوام دەبێت تاکوو دەگاتە گۆڕینی سیاسیی. ڕۆشنبیرانی ئێمە کەرەستەکانی گۆڕینی زەینیان پێشکەش نەکردووە، پێشمەرجەکانی گۆڕینیان نەناساندووە، بەڵکوو وەک کۆمەڵێک سەربازێک سەرقاڵن بە خەونی گۆڕینی سیاسییەوە بەشێوەیەکی کودەتا ئامێز، خۆ ئەوە هاوکێشەیەکی ئاسانە بۆ تێگەیشتن کە بێ گۆڕانکاریی لەخەیاڵدان و سیستمی پەروەردە و کولتووری کۆمەڵایەتی، هەموو پرۆسەیەکی گۆڕانکاریی سیاسیی تەنها دەبێتە گۆڕانکارییەکی فۆرمالیستانە و لاوەکی.

ڕۆشنبیر دەبێت پارێزگاریی لە تایبەتمەندیی خۆی بکات و خۆی نەخاتە

نەو بازنەی تەسکی ململانێی حزبە سیاسییەکانەوە، کاری ڕاستەقینەی ڕۆشنبیر داهێنان و زانستی ناسینی دنیایە، هەرچی کاری سیاسیشە گۆڕینی واقیع و دامەزراوەکانی دەوڵەتە، ئەوەی ڕۆشنبیر بێتە بەشێک لە ئەجێندای حزبیی ناپاکییە، چوونکە کاری ڕۆشنبیرانە لە کاری سیاسییەکان گەورەتر و جیاوازتریشە، وەک لە سەرەتاشەوە وتم ئەگەر سیاسەت هونەری ئیدارەدان و گۆڕینی واقع بێت، ئەوە ڕۆشنبیری زانستی ئەو گۆڕینەیە، لێرەدا پەیوەندییەک لە نێوان کاری ڕۆشنبیری و سیاسی هەیە یان ڕایەڵەک هەیە بە پێکگەیشتن، بەڵام دەکرێت هەر یەک بە جیا ببینین، ئەو پەیوەندییە ناکرێت ببێتە مایەی تێکەڵاوکردنی هەردوو ئیشەکە، یان ڕۆشنبیری ببێتە پاشکۆی سیاسەت و تەسکتریش لەو بازنەیە ببێت بە بەشێک لە پلاتفۆرمی حزبایەتی. ئەرکی ڕۆشنبیرانە کاری تیۆریی خۆیان نەخەنە ناو گەمە حزبییەکانەوە هەروەک وتم ئەو کارانە دەکرێت کولتووری سیاسی و پەروەردەیی و کۆمەڵایەتی لەسەر ڕێ بنرێت. هەر پاشکۆیەتییەکی سیاسیی ڕۆشنبیران بە حزبەکان لەسەر بێلایەنیان تەواو دەبێ و لەهەمان کاتدا بابەتیبوونی تێزەکانیان دەخاتە ژێر گوومانەوە.

بیریاری مەغریبی “عەبدولسەلام بنعەبدعالی” لە دیاریکردنی وەزیفەی ڕۆشنبیردا ئەوە دەخاتە ڕوو: ئەرکی ڕۆشنبیر نییە خەڵک بهێنێتە سەر باوەڕهێنان بەچەند هەقیقەتێکی دیاریکراو، هەروەها بڵاوکردنەوەی هۆشیاریی لە نێوانیاندا، ڕاستەییان پێ نیشان بدات. بەڵکو ئەرکی ئەوەیە سیستمی بەرهەمهێنانی ئەو هەقیقەتەی تێیدا دەژین بگۆڕێ، ئەمەش واتای ئەوەیە کە ئەرکەکە پەیوەست نییە، بە ڕۆڵی لۆژیکانە کە پێوەرەکانی ڕاستگۆیی و گونجاویی دیاری دەکەن، هەروەها نەک بەرۆڵێکی ئەپستمۆلۆژی “ڕێساکانی میتۆد” دیاری دەکەن. نەک بەرۆڵەی ئایدیۆلۆژیانەش “کە باوەڕی ئەویتر بەدرۆ دەخاتەوە” نەک بەرۆڵەی ڕەوشتیانەش کە ڕێنمایی خەڵک دەکات، نەک بە ڕۆڵی وەعزدەریش کە ڕێ پیشانی خەڵک دەدات، بەڵکو ڕۆڵی ڕۆشنبیر لەوەدایە چاودێریی “سیاسەتی هەقیقەت” بکات و کار لە پێناو بڕیاردانی ئەو ڕێسایانە بکات کە لەنێو کۆمەڵەدا کاروباری هەقیقەتیان پێ هەڵدەسووڕێ.

قسەی کۆتایی

لە دواماهیدا دەمانەوێ ئەوە بڵێین واقعی تاڵی کوردستان ئەوەیە ڕۆشنبیران دابەشبوون بەسەر مەیلی حزبی و سیاسییدا، لە ئەمە شوورەیی نییە، بەڵام ڕێگرە لە لەدایکبوونی ڕەخنە و مەعریفەی زانستی بێلایەن، بەتایبەت بۆ کۆمەڵگەیەکی وەک ئێمە ئەو جۆرە مەعریفەیە زۆر پێویستە، تاکو بتوانین خۆمان جودا بکەینەوە لەو دنیا ئیسلامیی و نامەیەی نەتەوە سەردەستەکان بۆیان دروستکردووین، بە گریانەوە ئەم دێڕانەی کۆتایی دەنووسم چوونکە ئەو کولتوورە

سیاسیی و حزبییەی ڕۆشنبیران بیری پێ دەکەنەوە، باکی لەوە نییە کوردستان بکەوێتە ژێر دەسەڵاتی داگیرکەرانی عەرەبی و فارسی و تورکی، ڕۆشنبیرانی ئەمە بەهۆی بوونی گەندەڵییەوە لەلایەن دەسەڵاتی سیاسییەوە، تیۆریزەی عێراقچێتی دەکەن، هانی نەوەی نوێ دەدەن بۆ کونکردنی ئەو کەشتییەی چارەنووسی هەموومانی پێوە بەستراوە. ئاسۆکە تاریکە و من لە هەنووکەوە لە ئەنجامەکەی تۆقیووم.

نووسینی: ستیڤان شەمزینی..
ستۆکهۆڵم..

تێبینی: ئەم توێژینەوەیە چاپتەری چوارەمی کتێبی “گووتاری پۆپۆلیستی و خەونی بچووکی ڕۆشنبیرانی کورد”ە کە لە سەرەتای ساڵی 2018 بە شێوەی کتێبی کاغەز لە ناوەوە و دەرەوەی وڵات بڵاوکرایەوە.

کاك ” نازم ” بۆ پەیدا بوو ؟ … ڕزگار عومەر

کاتێ کاك نازم لە ڤیدیۆکانی قسە دەکات؛ بۆ زمانێکی ڕەوان و بێ پێچ و پەناو ڕاستەوخۆ پەنجە دەخاتە زۆر برین و چارەسەر. ئەو کاتە قسە دەکات بەسەر بابەتی جیاواز دێت و دەچێ ، قسەکانی ئەو پاکیەکی خاکیانەی تیایە، لە گەڵ ئەوەشدا هەندێ ڕەگەزی تێکەڵاو کردنی تیایە، ئەی بۆ سەرنج ڕاکێشن ؟

بۆچی ئەم مرۆڤە شیرین دەبێت ئەگەرچی لە گەڵ قسەکانی هاوڕاش نەبین ، نهێنیەکە لەو گوتارە خۆڕسکە چیە؟ ئایا بەرائەتە، یان جۆری ئاخاوتنە؟ بەشێکی زۆر لە پێکهاتەی بۆچوونەکانی ڕەخنە لە شێوازی بەڕێوەبردنی حوکمڕانی، ئیلهامی گوتارە کۆن وتازەکانی ئەنتی ئیستیعمار، ئیلهامی ئاینی، زۆر شتی تری تیایە، سەرەڕای ئەم هەموو پێکهاتەو تەنە جیاوازانە ، بەلام لە کاتێکی خێرادا کاك نازم گەیشتە شوێنێك کە ڕێژەیەکی زۆر لە خەڵك موتابەعەی دەکەن .
بەجگە لەو پرسیارانەی لەسەرەوە ئاماژەمان پێدا . پرسیارێکی تری جەوهەری ئەوەیە؛ هۆکاری چیە کە هەم دەسەڵات گرنگی پێدەدات وهەم

بەشێکی زۆر لە خەڵکی ئۆپۆزسیۆن و ڕەخنەگر بە ئەمانەتەوە گرنگی پێدەدەن؟
دیاردەی کاك نازم و قسە کردنی و قبوڵی ڕەخنەکانی ئایا خۆڕسکانەیە، بەو مانایەی کە کۆمەڵگەی ئێمە و دەسەڵاتی سیاسی کراوەن بە ڕەخنەی کاك نازم و هاوشێوەکانی، یان لە پشتەوەی دەرکەوتنی کاك نازم ” زەمینەیەکی ” تر هەیە کە ڕۆڵ دەبینی لە دەرکەوتن و مەشهور بوونی ” کەسانێك” لە ماوەیەکی کورت و دواتر سارد بوونی دەرکەوتنیان بە هەمان خێرایی؟
ئایا ئێمە بە ئەوەی هەستی پێبکەین لە دەرکەوتنی خێراو سست بوونی خێرای کەسایەتییەکاندا بەشدارین لە پڕۆسەی بەرهەمهێنانی پیشەسازی “مەشهور بوونێك” کە ڕۆڵێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە ئەستۆ گرتووە، بە ئەوەی نەخشەی بۆ کێشرا بێت و ڕێککەوتنی پێشوەختەی لەسەر کرا بێت!

ئەو سیستەمە سیاسییەی لە کوردستان زاڵە لە ٢٧ ساڵی ڕابردوو، لە گەڵ ئەو پێشکەوتنەی لە تەکنەلۆژیای سۆشیال میدیا ڕوویداوە، لە گەڵ زاڵ بوونی کلتوری بەرخۆری ” ئیستیهلاکی” لە کۆمەڵگەدا، سێ دیاردەن سەرەڕای بوعدی مێژوویی جیاوازیان بەڵام وەکو سێکوچکەیەك لە ئێستادا بە یەکەوە بەستراوان.

ئەم سێکوچکەیە؛ دەشێ لابەلا بە پێکهاتەیتریشەوە پەیوەندی هەبێت، بەڵام ئەم سێکۆچکەیە پایەی ئەو سەرخانە پێك دەهێنن کە لە ئێستادا دونیای سیاسی و مومارەسەی ژیانی ڕۆژانەمانی تێدا دەخولێتەوە.
ئەم سێ پایەی ئاماژەمان پێدا؛ ژیانێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی دروست کردووە، کە چڕ بێتەوە لە ” کورت” بوون و ئیکسپایەر بوونی هەموو شتێك بە خێرایی، ڕێڕەوی ژیان داماڵراوە لە بەها ڕەسەنەکانی کە دەرفەتی جێگیر بوونی درێژخایەن بدا بە هیچ دیاردەو ” پەیدابوونێك”، بە تایبەتی جۆرێك لە پەیدابوونی ئامانجدار.
ئێمە لە دونیایەک دەژین تەنانەت ” قارەمانی” سیاسی و کۆمەڵایەتیش ئەگەر لە دەرەوەی ئەم دۆخە سەر دەربکا، وەکو ” نەشیاو” ێکی نامۆی دژە باو دەکرێتە ئامانجێکی ئاسانی لە بەین بردن.

ئێمە کە دەکەوینە داوی موعجیب بوونمان بە وەستا خەیری ، کاتێك بەشێکمان جوێن بە سایەی کەریم دەدات و بەشێکمان کون بە کون سۆراغی ڤیدیۆکانی دەکەین لە ئینتەرنێت، کاتێك بە بێنەو بەبە بێنە قسەی دڵی خۆمان بە ناوی خدر بەگڵاسی دەکەین، کاتێ بە دیار ڤیدیۆکانی کاك نازم دادەنیشین، یان کاتێك وێنەکەی کاك نازم دەکەینە تابلۆیەکی هونەری و دواتر پارەی فرۆشتنی تابلۆکەی پێ

دەبەخشینەوە، هەمـوو ئەو ئاکتانە، هەمـوو ئەو هەوەس و کەوتە دژ بەیەکانە، لە توێژی جیاوازی کۆمەڵگە بەرامبەر بە کەسە "خەرا مەشهور" بوونەکان دەکرێت، هەرچی نیازێکی خۆڕسك و پاك و عەفەوی لە پشت بێت، هیچ لەو ڕاستییە ناگۆڕێت کە ئەمە خەریکین " بەشایەکی " واقیعی لە پەیدابوونی کەسایەتی میژوویی ، یان چینی مێژوویی ، پڕ دەکەینەوە بە بەرهەمهێنانی لیستێك لە کەسایەتی ڕاگوزەر کە ڕەنگە بە دڵنیایی مرۆڤی باش و پاك بن، بەڵام بوون نەبوونیان هیچ زیادو کەمێك ناخاتە ئاڵ و گۆڕێ کۆمەڵایەتی و سیاسی.

کاتێك ئێمە سەیری ڤیدیۆکانی کاك نازم دەکەین، لە ڕووی دەروونییەوە، لە دوو ئاستدا سەرگەرم دەبین، ئاستێکیان بریتییە لەوەی لە گەڵ قسەکردنی ئەودا، یان کەسانی هاوشیوەی ئەودا، هەستی پێبکەین یان نا ، ئێمە " دەرفەتە لە دەست چووەکانی " قسەکردنی توندتری خۆمان بە شل و شێواوی و بە شێوەیەکی " مەقبول" و " ڕێگەپێدراو" هەروەها باڵکراو لە نێو قسەکانی ئەودا دەبینینیەوە ! ئاستی دووەم بریتییە لەوەی ترسە لەوەی بگەینە ڕۆژگارێك ئەو دەرفەتە باڵکراوەش نەمێنێ لە دواڕۆژێکی نزیکدا.

کاتێك ئۆپۆزسیۆنی فەرمی، یان خەڵکی تاك و تەرای پەرش و بڵاوی ناڕازی کاك نازم دەکا بە ئایکۆن و ڕەمز، بۆ ئەوە دەیکەن؛ چونکە لە ڕووی مێژووییەوە لە دۆخێکی نیمچە وەستاودا ئاسۆ و دەرفەتی سیاسی بنبەست بووە لە بەرهەمهێنانی کەسانێك کە بتوانن بەرامبەر دیوارەکانی سانسۆرو ئاقیبەتی "قسەکردن" مانەوەی خۆیان مسۆگەر بکەن!

کاتێکیش دەسەڵاتیش بە هەمان ڕادەی ئۆپۆزسیۆن گرنگی بە کاك نازم دەدات، بۆ ئەوەیە دووپاتی بکاتەوە کە تاقە جۆر لە ئایکۆنی ڕێگەپێدراو ئەم جۆرە ئایکۆنانەن کە ڕاگوزەرن، ئەم جۆرە کەسانەن کە ئەگەر ناڕازیش بن لە لوتکەی تووڕەبونەکانیان هێشتا ناتوانن دەست بۆ هیچ " بقەو حەرامەکی" سیاسی ببەن، یان لە بنەڕەتدا پێکهاتەی کەسایەتی و ژینگەیی ئەو جۆرە ئایکۆنانە هەڵگری ئەو خەسڵەتە نییە کە بتوانێ کارێك و ئامانجێکی لەو بابەتە لە ئەستۆ بگرێت.

دمدمیی … سۆران محەمەدە سوورە

ئـ
جێی هێشتـین.
ڕێگەکانیش، بەرەو ئەشکەوت هەڵدەڵووشران.
لە ڕێگەکان دابڕان و
لە دابڕانیش ڕۆیشتن جێدەمێنێ.
تەوژمیش، کە هەموو گیانێك زگپڕ دەکا
بەیتووتە دەبێ.
شەو درەنگ،
کشانێك بە ڕێگەکانی تاریکیی دادێت.
لە هەرکوێیەك، بەلاوەتر لە مانگ
دڵۆپێك خوێن دە‌پڕژێتە دەموچاوی.
گوست بۆ ئاگرێك درێژ دەکا
ئاگر نێوانی خۆی و
تارمایی دمدمییەکانیش لە پشتەوەڕایان* سەیر دەکا.
نیگا لە چارەنووس هەڵدەنووتێ،
کە بردوونیەتییە نێو تاریکاییی “دۆڵی شەهیدان*”ـەوە.

ن
ئەوها کایەکان دەسپ□ردەکەن و
پرسیاری هاوڕێ سەرمابردووەکەش:
ئاخۆ دەبێ بزانین دەبین بە چیی، تا ببین؟

ك
ورد ورد پەنجەکان دەکەونە‌وە مەلەی تاریکیی.
گمەی گالەپێك، ڕێگە‌ دەیبات.
پێیەکان؛ پشووی ڕووحێکی نەحەجمیو ئەنگاوتە دەکەن و
خەونیش؛ نێوان تاریکیی و هەناوی وێرانبوون دە‌نجنێ.
سێبەری مەودای نەخۆشییەکی بەرترس
دەکەوێتە ڕاچڵەکین، کەمێك دواتر،
ئاسمان هەناسە‌ی ڕاز*ی ئەم بەر هەڵدەمیسێ.
لەنێو هەرەسهێنان و دوا نووزە،
بە ئەستەم دەبیسترێت، هەوا؛ ڕێگەدەسپێکردنەوەیە.

ی
لەو سەر خاڵی ڕێگەیەکی ونبوو،

دەنگی گازێك دەبیستم.
ئەمەش تۆیەكە ئەنكیدۆی بچووك
هەمیشە لە خەونەكانمدا هەر بە بچووكیی
بە هەمان ئازار،
نەخۆشییەكی هاوماڵ و سەفەر دەژیێت.
دەبینم مۆڕە لە مردن دەكات و
لە دەمی زیندووان دەڕوانێت،
باسی نوێماڵێكی تازە دەگێڕنەوە.

د

شەوگەڕین و
هەنگاوەكان تێكهەڵەنگێوی قەدەر دەبن
شەیتان بنلێوە و شپرزەیە،
ناحەجمێ نا□.
ئافاتیش لەبەرخۆیەوە:
ڕێگەوشەكان، خەیاڵی لاڕێییەكانت نەبوون؟
مەیلی خۆخزاندنە بوونی با،
دڵەڕاوكێی بینین و نووزەی قوربانییەكانت،
لەسەر چ ڕێگەیەك، بە كام ئاڕاستەدا ڕاهێشت؟

ۆ

شتانێك مێروو نین
مێروولە ئاسا بە لەشمدا هەڵدەگەڕێن.
دەنگێگ بەنێو سێبەری زنارەكانەوە وەردەبێت و
پێیەكانم ڕێگەیەكی كۆن دەدۆزنەوە.
چیلكوپاڵی كۆن لەژێر پێیەكانم دەبن بە زیندە خشۆك.
داهۆڵی ڕۆخ هەوێزە كۆنەكانی شەوین و
مەنگیی لە مانگڕاماوی هەركوویەك، بە خێراییەك لە خەنییان دەبڕم.
ئاوەدانیی لە پشتڕا دوورتر و تارمایی بەرباربووێك وەك ملی دابێت،
تادێت نێزیكتر دەبێتەوە.

ن

پێ ئەنگواو و نەفرەتی ڕێگەكان،
كرم ئاسا كەوتوونەتە نێو سەرم.
تەرا تێن دەكەن.
قەدەری بێدۆستییش لەپشتمەوەیە.
تەمەن ڕێكۆچی وشە مێروولە دەكا و
مانەوە لەگەڵ پێداڕۆیشتنیش،

خستوومیەتییە‌ دڵەخورپەی شەیتانیی.

خ
ئێستا نازانم چییە ختووکەی ڕاڕاییەکانم دەدات؛
بڵێی دەنگی ڕابردووی ڕێگەکان بێت،
گازم بکات، ئەهۆی غەریب؛ پێکدەگەینەوە؟

و
شار لە‌سەرقاڵیی نوێژەمێگەل ئاوادەبێ و
دەنگێك ئاڕاستەی ڕووانینم دەپێكێ.
مووی لەشم ڕیز دەبەستن و
دەکەومە سەرپشتی نهێنییەکی زوو؛
بەرەو کوێیە؟
ڕێگەکان؛ نووسراوەی وێرانبووەکانن.
ڕێگەکان؛ ڕەگی ئاژاوەیەکی نەناسن.

ش
دەنگ؛ لە خاڵێکی ڕێگەوە و
هەنگاوەکان لەگەڵ ئاوەژووبووی قەدەری شار ڕێ دەکەن.
لە غەریبیی، ڕێوەساڵکەوتووەکان کەمۆ* دەبن و□
بەهەزار زمان، بوونم پەرتەوازەی توولەڕێیەکانیان دەکەن.
بوون دەئاڵۆزکێتە ڕووخساریی ژنێکی دمدمیی* بەناوکەوتوو
سەهەندەییش لەگەڵ تاریکیی هاوئاهەنگ سەما دەکات.
هاوڕێ قەقنەس ئاساکەشم
"نامە ناتەمامە‌کان"؛ تەواو دەبن و تەواویش نابن،
دەگەنە جێ و ناشگەنە جێ؛ وڕێنە دەکات.

س
خەیاڵانی سەرم، لە هیلاکییم ناڕەونەوە و
بە دەم شەڕی ڕێگەوە، یەکدەنگ هاوارم لێدەکەن:
ئەهۆ شەیتان:
لەبەردەم تەنگەژەکان
بەبەرچاوی خودا پەرکەمگرتووەکان
ڕووح بەچ بێگوناهییەك دادەکێشیت؟
دەبا قەدەری شار، کوفر ئاوەژووی بکاتەوە.

خ
با قەدەر کۆکردنەوەی لێکترازانەکان بێت.
بۆ ئەم قەدەرەت گوناهـ ئاژۆبە،

ئەی خودا پەرێشانەکەم، گوناهاژێبە،
بۆ لە نەسەکنین؛
چ شتێك ختووکەی پێیەکان دەدات!

ت

دەنگ لەلاڕێ، نێزیك،
دەمخرێشێنێ. فڕ-دەبمەوە.
شەیتانیش؛ بەرەو پێکرانی پێنەکران فیتوو لێدەدات.
دەنگەکە هاتووە، لێ نێزیك بە لێکناکێکبوون
بە خۆشەویستییەکی ڕقلێبوون، دەمتاسێنێ.
دەنگەکە، من و شەیتان؛ "نەخۆشسەخت"ـــاسا،
لە وێنای "هەشت"ێکدا، لەتر دەدەین، ڕوو بۆیەك دەڕنین.
دەنگەکە، دەچێتە باوەشی بووکە بەفرینەکە و
لە لاسایی ئەویندارە مەستبووەکانەوە ستران دەچڕێ:
بە بۆنەی تۆوە کە مردین،
چەپکە پێکەنینێکمان لەگەڵ بنێژە.
ئەی تاڵووکەیی ئیرۆسییم لە ناتەبایی،
وەچەی گومڕاخوازێك بڕاسێ.

پەراوێزەکان:

پشتەوەڕایان: لە پشتەوەیان ڕا، ئاخاوتنی ناوچەییە.
دڵێی شەهیدان: دۆڵێکە دەکەوێتە چیای "هەندرێن".
ڕاز: 1- نهێنیی. 2- ئەو لێوارە بەردینەی لە شاخ، کە چەند مەترێك زیاتر یان کەمتر هاتووەتە دەرەوە و لە دەمی باراندا، پەنای بۆ دەبردرێت، جیاوازە لە بەڕاك (نوانوو)؛ کە بەڕاك وادەکات باران تەڕت نەکات.
*هەرکوو: 1-هەرچۆن 2- یەکڕاست، دەستبەجێ. 3-هەرکەو، هەقڵو، حەقڵو: ئەو ئاوەیە؛ کە دوای باران لە شاخ دەمێنێتەوە، شوان و ڕێبوار تێنوویەتییان پێدەشکێنن.

- بەربار: 1- ئارام. 2- ئەو کەسەی لەلای "دێوانە"کان جزیە نەدات، پێیدەگوترێت بەربار. فڕانەکەس بەرباربووێ، لێرە وەك هەڵگەڕاوە لە وشەکە ڕوانراوە.
  *کەمێ: وریا و فێڵزان. گورگێك کە فێڵ لە شوان بکات و لە پشتەوەڕا پەرێز بۆ مێگەل بەرێت، یان ئەو بزنانەی، بەهۆی تەنبەڵییەوە یان نەخۆشییەوە بێت، لێدوا□ی مێگەلەوە بڕۆن.
- دمدمیی: پێوەست بە مێژوو، داستانە ئەفسانامێزبووەکەی قەڵای "دمدم" بەکارهێنراوە‌.

ئەم دەقە، لە ژمارە 6ی گۆڤاری "شی" ساڵی 2018، بڵاوکراوەتەوە.

ژیانی دوێنێ و ئەمڕۆمان … محەمەد بەرزی

ئاشکرایە بە درێژایی ئەو مێژووە پڕ لە کارەساتانەی نەتەوەکەمان ، کورد سەدان شۆڕش و ڕاپەڕینی دژی داگیرکەرانی تورک و فارس و عەرەب کردووە ، بەڵام هەتا ئێستا نەیتوانیوە پارچەیەک لە پارچەکانی وڵاتەکەی ئازاد بکات . بێگومان بە نزیکەی ٤٠٠ ساڵیش دەچێت ، هۆکارەکانی شکستە یەک لە دوای یەکەکانمان ، هەمان هۆکارەکانی ئەمڕۆمانن . هەموو جارێک داگیرکەران توانیویانە بە زیرەکیی خۆیان ، کورد فریو بدەن و شۆڕش و قوربانی و نەهامەتییەکانمان بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکار بهێنن ، بەڵام بۆ داخەوە کورد چ لە ئاشتیدا و چ لە شۆڕشدا ، نە پلانی هەبووە و نە بیرکردنەوەش . ئەوەتا شوکری فەزلی شاعیر بە شیخ مەحمودی حەفید دەڵێ : (ئیش کە ڕووی ئێستا لە هەورازە ، سەرەولێژی نەکەی … فکری وردیشی ئەوێ ، هەر بە دوعا و نوێژی نەکەی) . بێگومان هەر بزوتنەوەیەک ، چ لە شاخ بێ ، یان لە شار ، ئاوێتەی عەقڵ و قەڵەم و بیرکردنەوە نەبێ ، مەحاڵە ڕووناکی ببینێت . ئەوەی شایانی باسە بارودۆخی کوردی باشور لە چاو پارچەکانی تردا ، تا ڕادەیەک باشتر بووە ، چ لە هاوبەشیکردنی لە پۆستە باڵاکانی دەوڵەتی عیراقدا ، چ لە بارودۆخی کۆمەڵایەتییدا ، کەچی ژمارە و تەمەنی بزوتنەوە چەکدارییەکانی باشور ، زیاتر و درێژتر بوون . جا جگە لە بزوتنەوەکانی شێخ مەحمود و بارزانی ، کە تەمەنییان کورت بووە ، ئەوا شۆڕشی ئەیلولی ساڵی ١٩٦١ ، کە بە یارمەتی ئێرانی داگیرکەر نزیکەی سیازدە ساڵ و نیوی خایاندووە ، ئەنجامەکەشی بە بەرژەوەندی ئێران و زیانی گەورەی خۆمان و دووبەرەکییەک هەرەسی هێناوە ، کە ٥٦ ساڵە ئێسقانی کورد دەهاڕێت . پاشان شۆڕشی نویە یەکێتی و گوڕانی پارتیش ، میللەتەکەمانی ڕووبەڕووی پاکتاوی ڕەگەزی و ڕاگوێزان و کاولکردنی گوند و باژێر و دەریایەک خوێن کردووە . خۆ کاتێکیش ئەمەریکا گورزی گەورەی لە سەددام دەسرەوێنێت ، شۆڕشگێڕەکان لە شاخەوە دێنە خوارەوە و حکومەتێکی کوردیی دادەمەزرێنن ، جا ئەگەر چەمکی شۆڕش

بریتی بە لە : (ڕاپەڕین بە ڕووی زوڵم و زۆرداریدا ، بە ئامانجی گۆڕینی هەموو دامودەزگا و دەسەڵاتەکانی ڕژێمی ڕابوردوو ، بە هێنانە کایەی ڕژێمێکی سیاسی پاکوبێگەردی عادیلانە و لە سایەیدا ماف و ئازادی و دادپەروەری و یەکسانی بۆ هاوڵاتییان و پێشکەوتنی کۆمەڵگا دەستەبەر بکات) . ئێستا جێگای خۆیەتی بەراوردێک لە نێوان بارودۆخی پێش و پاش هەڵگیرساندنی ئەو شۆڕشانەدا بکەین و با بزانیین تا چ ئەندازەیەک سەرکردەکانی کورد ، هەڵگری بیری شۆڕشگیریی و دروستکردنی دەوڵەت بوون و تا چەندیش توانیویانە گۆڕانکاریی لە ژیانماندا بکەن .

ئاشکرایە هەموو حکومەتەکانی عیراق ، بە پێی پلانی ستراتیجی هەنگاویان ناوە ، لەبەر ڕۆشنایی ئەو پلانانەدا توانیویانە بە سامانی نەوت وڵات ئاوەدان بکەنەوە ، بەڵام پشتییان تەنها بەو سەرچاوەیە نەبەستووە . چونکە سامانی نەوت دوو مەترسی لە خۆگرتووە ، یەکەمیان وەک کشتوکاڵ سامانێکی هەمیشەیی نییە و ئەگەری تەواو بوونی هەیە . دووەمیشیان هەر کاتێک نرخی لە بازاڕەکاندا دابەزێ ، یان لە کاتی جەنگدا وێران بکرێت ، وڵات تووشی نابووتی و کیشەی گەورە و گران دەکاتەوە ، هەر وەک حاڵی ئەمڕۆی حکومەتەکەی هەرێم . هەر بۆیە شان بە شانی نەوت ، گرنگیان بە کشتوکاڵ و پیشەسازیش داوە و توانیویانە تا ڕادەیەکی ئێجگار زۆر ، بە کشتوکاڵ ئاسایشی خۆراک دابین بکەن ، ڕێگری لە چوونەدەرەوەی دراوی قورس بگرن ، وڵات لە فشاری دەرەکی بپارێزن ، بە بەروبومەکانیشی کەرەسەی خاو بۆ پیشەسازی ئامادە بکەن و ژێرخانی ئابوری وڵاتەکەی پێ پتەو بکەن ، لە کۆتاییشدا هەلی کار و ژیانی شایستە بە هاوڵاتییەکانییان مسۆگەر بکەن .. هەر بۆ نموونە پێش هەڵگیرساندنی ئاگری شۆڕشەکانی کورد ، جوتیارانی نزیکەی (١٧٥١) گوندی ئاوەدانی کوردستانی باشور ، بە ئارامی سەرقاڵی چاندنی تووتن و چەندین بەروبومی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری بوون . خۆ ئەگەر هەر گوندێک ٤٠ ماڵبووبێت و هەر ماڵەی چوار سەر خێزانیش بوو بێ ، ئەوا تەنها تووتن ، توانیویەتی بژێوی (٢٨٠١٦٠) کەس دابینبکات ، ئەمە سەرباری بژێوی هەزاران کرێکار و فەرمانبەرانی کارگەکانی جگەرە و پوختەکردنی تووتن و کاسبکاران و ئەو شۆفێرانەی تووتنییان گوێزاوەتەوە . پاشان لە نێوان ساڵەکانی (١٩٦٥ و ١٩٧٤) دا هەشت هەزار تەن تووتنی ئەو گوندانە فرۆشراوە بە چەندین وڵاتی وەك : (ئەمەریکا ، بەریتانیا ، بەلجیکا ، یەکێتی سۆڤییەت و هەنگاریا) و داهاتێکی ئێجگار زۆریشی بە دوای خۆیدا هێناوە ، کەچی تا ئەمڕۆ زوربەی هەرە زۆری ئەو گوندانە چۆڵن و داریان بەسەر بەردیانەوە نەماوە ، جوتیارەکانیش ، یان ئەنفال کراون ، یان کۆچیانکردووە . خۆ ئەگەر

تاکە تاکەیەکیشیان خەریکی تووتن بن ، دیارە لەبەر جگەرەی هاوردە ناتوانن بژێوی ڕۆژانەی خۆیان دابین بکەن . پاشان هەر تەنها لە شارێکی وەک سلێمانیدا و لە نێوان ساڵەکانی (١٩٥٤ و ١٩٨٢) دا ، حکومەتەکانی عیراق توانیویانە بەنداوی دەربەندیخان و دوکان ، کارگەکانی : جگەرە و پوختەکردنی تووتن ، چیمەنتۆی سەرچنار و تاسڵوجە ، شەکر ، جلوبەرگ ، بیبسی و ئاوی بانیخێڵان و بەردی مەڕمەڕ دابمەزرێنن و هەلی کار بۆ هەزاران کەس دابین بکەن ، بە پێچەوانەی ئەمڕۆوە ، کە کار چۆتە قاتی . ئەوەی جێگای داخە لە جیاتی ئەوەی شۆڕشگێڕەکان بە سامانی نەوت و پارەی زۆری ناوخۆ و حکومەتی عیراق ، گوندەکان ئاوەدان بکەنەوە و گرنگی بە کشتوکاڵ و پیشەسازی بدەن و پڕۆژە و کارگەی نوێ بخەنە پاڵ کارگە کۆنەکان و ژێرخانێکی ئابوری پتەو دروستبکەن ، کەچی ئامێرەکانی کارگەی ستراتیجی شەکر ، کە ساڵانە پێویستی بە ١٢٠ هەزار تەن چەوەندەر بووە ، لەگەڵ کارگەی جگەرە بە کیلۆ هەراج دەکەن ، یەکیکیان دەکەن بە مەزەخانەوە و ئەوەی تریان بە باڵەخانە و کارگەیەکیش نامینی بە ناوی جلوبەرگەوە ، بەمەش دەرگا بە ڕووی دامەزراندنی هەزاران کەسدا دادەخەن . ئاخر ئەگەر شۆڕشگێڕەکان بیریان لە دواڕۆژی کورد بکردایەتەوە ، نە دەبوو ئامێرەکانی بەنداوی بێخمە تاڵان بکەن ، کە بیرەکەی دروستکردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٣٧ و ئامانجیشی بوژاندنەوەی ناوچەیەکی فراوانی کوردستان بووە . خۆ ئەگەر تەواو بکرایە دەبوو بە گەورەترین بەنداوی عیراق و توانای بەرهەمهێنانی (١٥٠٠) مێگاوات کارەبا

و گلدانەوەی ١٧ کیلۆمەترە سێجا ئاوی دەبوو . ڕێگەی لە لافاو و وشکەساڵی دەگرت و خاڵێکی فشاریش دەبوو بە سەر عیراق . ئاشکرایە پێش شۆڕشەکانمان ، ساڵانە بە پێی ژمارەی خوێندکاران ، خوێندنگای نوێ کراوەتەوە ، منداڵی پاشا و وەزیر و کەسانی هەژار ، لە سەر یەک مێز دادەنیشتن . پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانمان سەدان جار لە پەیوەندییە قرچۆکەکانی ئەمڕۆمان باشتر بوون . حکومەتەکانی عیراق لە جیاتی ئەوەی بە شەڕخەری و پارە و زەوی تاڵانی ، کۆشک و تەلار و باڵەخانە ببەن بە ئاسماندا ، هەزاران خانوویان بە کرێکار و فەرمانبەرانی بێ دەرامەت دروستکردووە . وڵات بە عەقڵ و بیرکردنەوە و دڵسۆزی گەشەدەکات ، هەر عەقڵیشە بتوانێ گۆڕانکاری مەزن بکات ، نەک فڕۆکەی تایبەت و ئوتێل و مۆڵ و کردنەوەی خوێندنگا و زانکۆی بەش و بەتاڵی تایبەتی . ئەگەر مێژووی خوێناوی شۆڕشەکانمان ، داروپەردووی ٤٥٠٠ گوند و ١٨٠ هەزار ئەنفال و ٥ هەزار سورەگوێی هەڵەبجە و ٨ هەزار بارزانی بە گوناح و چەند هەزار

پیشمەرگەی شەهیدی سێدارە و سەنگەر و شەڕی ناوخۆی لە خۆی گرتبێ ، ئـاخر کەی ئەوایە بەرهەمەکەی ئەم حکـومەتە پـاوانخوازە بێ ، کە میللەتێکی ڕووسور و قارەمانی خستەتە سوالە . ئەرێ بە ڕاست لە کتێبی گینس و دنیادا ، شۆڕشگێڕی هەیە بەمجۆرە شۆڕشی کردبێت ؟ . بێگومان هەر ئەمجۆرە حوکمرانییانەش بووە ، یەک بە یەکی ئەمارەتە کوردییەکانی داوەشاندووە و ڕاپەڕین و شۆڕشەکانی بە ئاشبەتاڵ و گەڵی بە کەمەڵ و لە دەستدانی خاکی شیرین و پیرۆزی نیشتمان ، کۆتاییان هاتووە . لە جیاتی ئەوەی بەهەشتێکیمان بۆ بنیات بنێن لە جاران جوانتر بێ ، کەچی نیشتمانێکی ئاوەدانیان بۆ کردووین بە دۆزەخێک ، لە هیچ نیشتمانێکی دنیا ناچێ .

تێبینی : بۆ زانیاری بەنداوی بێخمە سود لە سایتی ویکیپیدیا وەرگیراوە .

فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی مۆبایل بە ناوی “یەک خولەک قەرەنتینە” بەڕێوەدەچێت

مەنسوور جیهانی ـ فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی مۆبایل بە ناونیشانی “یەک خولەک قەرەنتینە” بە یارمەتی بریکاریی کاروباری کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی شارەوانی تاران و بە هاوڕێیەتی کۆمەڵێک لە هونەرمەندان و سینەماکاران ئێرانی و بیانی بەڕێوەدەچێت.

ئەم فیستیڤاڵە بە مەبەستی هاوبەشی کردنی ئەزموونەکانی خەڵکی جیهان بە درێژایی سەردەمی قەرەنتینە بۆ خۆڕاگریی لە تووشبوون بە ڤایرۆسی کۆڕۆنا دامەزراوە، تاکوو لە چوارچێوەی کامێڕاکانی خۆیانەوە، ئەزموونە شیرینەکان، تاڵ ، دڵەڕاوکەی، بێکاریی، خۆشی و هەوا و تەنانەت مردنیش تۆماربکەن.

لە دەقی بانگەوازیی ئەم فیستیڤاڵەدا هاتووە: “لە مێژووی سەردەمدا، هیچ کاتێک مرۆڤ بەم شێوەیە ئەزموونێکی بەربڵاویی هەست پێنەکردووە کە ترسە هاوبەشەکانیان، لە ماڵەوە ئەزموونی بکەن. بۆ

گومان، ئەم ئەزموونە خاڵە سەرەتاییەکی دیکەیە بۆ هەموو مرۆڤەکان بە درێژەپێدان بە ژیان. هەر بەم پێیە هەوڵماندا فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی مۆبایل بە ناونیشانی "یەک خولەک قەرەنتینە" بخەینەڕێی، تاکوو بتوانین خوڵقاندنی گشتیی لە کەمبوونی کەرەستە و نەبوونی پێداویستی پێویست و جیهازە پێشەییەکان، تاقیبکەینەوە و لە کەمترین، زۆرترین سازبکەین."

ئەم فیستیڤاڵە بە بابەتی جۆراوجۆر پێناسەکراوە کە بریتین لە:

- قەرەنتینە / ژیان / ئەوین / دین
- قەرەنتینە / بنەماڵە / منداڵان / یارمەتی هەژاران / یارمەتی کەسانی دیکە
- قەرەنتینە / دەروون / تندووتیژی بنەماڵەیی / ئەزموونی تەنیایی / خۆدۆزینەوە
- قەرەنتینە / نەخۆشە تایبەتەکان / بەساڵاچووان
- بەشی تایبەت / بە پاوانەکان

هۆگران دەتوانن بەرهەمەکانی خۆیان لە دوو بەشی پیشەیی و ئاماتۆر و لە دوو بەشی ناوخۆیی و بیانی بۆ نووسینگەی فیستیڤاڵ، بە ناونیشانی http://miladtower.tehran.ir و یا پەیجی ئینستاگرامی تایبەت بە فیستیڤاڵ، بە ناونیشانی @One_minute_Quarantine و کەناڵی تەلەگرامی بە ناونیشانی https://t.me/One_minute_Qurantine ڕەوانە بکەن.

ئەم بەرهەمانەی کە دەگەنە فیستیڤاڵ، لە لایەن "حوسەن شوێندی"، خاتوو "سورەیا تەیمووری" و خاتوو "مریەم ئەدیبی" چاولێدەکرێن و باشترین بەرهەمەکان دەستنیشان دەکرێن و پاشان لە لایەن ئەندامانی لێژنەی داوەرانەوە کە بریتین لە: "ڕەزا بەنەفشەخواه"، "سەعید سوڵتانی"، "وەحید مووسائیان"، "غوڵامحوسەن شاعەلی"، "سیرووس کەهووری نیژاد"، خاتوو "ئازیتا مەوگوویی" و خاتوو "ساغەر خواجەئەمیری" هەڵسەنگاندی کۆتاییان بۆ دەکرێت.

هۆگران دەتوانن بەرهەمەکانی خۆیان لە ڕۆژانی 9ی مەی تا 9ی جوونی 2020 بۆ نووسینگەی فیستیڤاڵ لە تاوەری میلاد لە شاری تاران پێتەختی وڵاتی ئێران ڕەوانە بکەن.

خەڵاتەکان:

بەشی ئاماتۆر: سێ نەفەری یەکەم هەر کام هەشت میلیۆن ڕیاڵ، سێ نەفەری دووهەم هەر کام شەش میلیۆن ڕیاڵ و هەروەها سێ نەفەری

سێهەم هەر کام پێنج میلیۆن ڕیاڵ.
بەشی پیشەیی: سێ نەفەری هەر کام بیست میلیۆن ڕیاڵ، سێ نەفەری دووهەم هەر کام دە میلیۆن ڕیاڵ و هەروەها سێ نەفەری سێهەم هەر کام حەوت میلیۆن ڕیاڵ.
بەشی نێودەوڵەتی: دوو نەفەری یەکەم هەر کام 400 دۆلار، دوو نەفەری دووهەم هەر کام 300 دۆلار و هەروەها دوو نەفەری سێهەم هەر کام 250 دۆلار.

فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی مۆبایل بۆ ناونیشانی “یەک خولەک قەرەنتینە” بە هاوکاریی دامەزراوەی فەرهەنگی ـ هونەری “خۆش نەگار” بەڕێوەدەچێت.

کێ لە پشت ژاوەژاوەکانی پارێزگاری دهۆکە؟… ئەحمەد ڕەجەب

لە دەستپێکردنی قەیرانە دروستکراوەکەی سەردەمی نوری مالکی و بڕینی مووچەی کوردستان بە هۆی سەرکێشی وبیری شۆڤەنیستی شیعەکانی دەسەڵاتی عێراق و پێداگریی سەرکردایەتی هەرێم و حکومەتی کوردستان لە نەدانی بڕێك لە نەوتی کوردستان بە حکومەتی ناوەند بارودۆخی فەرمانبەران و مامۆستایان بە تایبەتی و خەڵك بە گشتی ڕۆژ لە دوای ڕۆژ رووی لە خراپ بۆ خراپتر کردو خەڵك برسی وبێ نان بوو رژانە سەرشەقامەکان و چەندین گردبوونەوەیان ئەنجامداو دووچاری راونان و تێهەڵدان و گرتن و سوکایەتیپێکردن بوونەوەو داوایان لە حکومەت کرد چارەسەری بدۆزێتەوەو ئەوەش نەکراو تا ئەمڕۆ درێژەی هەیە.
ماوەی شەش سأل زیاترە بە هۆی نەدانی نەوت و شکستی حکومەتی هەرێمی کوردستان قەیرانەکان کەڵەکەیان کردووەو خەڵکی کوردستانی خستووەتە دڵەڕاوکێ بۆیە ناو بەناو میتنگ و گردبوونە ئەنجام ئەدەن وبە شێوەیەکی مەدەنی و ئاشتیانە داوا لە حکومەت ئەکەن مووچەکانیان وەك مافێکی ڕەوا پێبدرێت بەڵام حکومەت تا ئێستا نەیتوانیوە بەسەر

ئەو قەیرانانەی زاڵ بێت و، بووەتە جێی پێکەنین وگاڵتە پێکردن و لە هەموو جیهان خەڵك تا 30 یان 31 مانگ مووچە وەرئەگرێت بەڵام لە کوردستان ئەڵێن مووچە دواکەوتووە بۆ 50 ی مانگ (دیارە مانگ لای حکومەتی کوردستان 60 ڕۆژە ؟ !.) و، هەر بۆ داواکردنی مووچە فەرمانبەرو مامۆستایان و ئەندامی حزبەکان و خەڵك لە پارێزگاری دهۆك لە 16/5/2020 گردبوونەوەیەکیان ڕێکخست کە پێشتر راگەیاندرابوو، هێزەکانی پۆلیس و پاراستنی پارتی بە فەرمانی پارێزگاری دهۆك فەرهاد ئەتروشی بە گوێرەی دیموکراسییەکەی کوردستان کەوتنە راونان و کرتن و لێدان و سوکایەتیپێکردن و زیندانیکردنیان و گەرانەوە بۆ قەوانە سوواوەکەی سەردەمی ساڵانی چل و پەنجاکانی سەدەی رابردوو لە دامەزراندنی کۆماری چینی میللی و سەرکەوتنی یەکێتی سۆڤێت بە سەر فاشیزمداو “”فەرمایشتەکانی سەلەفییە دەمپیسە کان”” و کردەوە قیزەونەکانی ئیمپریالیزم گوایە شیوعییەت کوفرە.

لە پاش گرتنی خۆپیشاندەران پۆلیس و پاراستن کۆنفرانسێکیان بۆ فەرهاد ئەتروشی ریکخست و زۆر مەلول و کەساس و شپرزەو تەنگاو بوو بۆ نموونە سەیری راپۆرتەکانی بەردەستی ئەکردو ئەیوت لای من ریزبەندی زۆر گرنگەو بایەخی ئەدەمی بەڵام ئێستا گرنگ نییەو لە میانی وراوەو ژاوەژاوەکانی قسەی نەشیاوی کردو شیوعی بەبێ دین ناوبردو، لە بیری چوو کە وشەی شیوعی و شیوعییەت زۆر پیرۆزو پاکەو ، شیوعییەت دەریایەکە بە دەم کابرایەکی دەم بەتاڵ گڵاو نابێت و، لێردا پێویستە هەڵوێستەیەك بکەین لە سەر ئەم جۆرە کەسانە کە بوونەتە مایەی نەگبەتی بۆ گەل و نیشتمان و، لە درێژەی وراوەکەیدا ئەتروشی مناڵ ئاسا وتی دهۆك, دهۆکی خۆمانەو پارتی خاوەنیەتی ، ئەی ئیتر بێ ترس داتانیگرتووەو بە چەپ و راست بوختان دابەش ئەکەن و ئەڵێن یەکێتی و گۆران و یەکگرتوو شیوعییەکان لە پشت گردبوونەوو خۆپیشاندانی مامۆستاو فەرمانبەران و خەڵکەویەو، ئەوەش جێی شانازییە هەر حزبێك لە حزبەکانی کوردستان پشتگیری لە مافی رەوای چین و توێژەکانی کۆمەڵگا بکات.

خۆپیشاندکەی دهۆك نە سەرپێچییەو نە تاوانەو بە گوێرەی ڕێنمایەکانی حکومەت بووەو داوای مۆڵەتیان کردبوو بەڵام مۆڵەتیان پێنەدراو دیسانەوە داواکەیان تازەکردەوەو ئەمجارەش بە بیانووی کۆرۆنا رەتگرایەوەو لایەنی پۆلیس و ئەمنی رەفتاری نەشیاویان بەرامبەریان ئەنجامدا بە سەرکوتکردن و دەستگیرکردنی چالاکەوانان و خۆپیشاندەران و، بەپێی “” چاکوازییەکەی”” حکومەت ڕێپێوان و میتنگ و و گردبوونەو مانگرتنی ئاشتیانە مافێکی سەرتایی و رەوایە.

بە هۆی قەیران لە دوای قەیران شیرازەی کۆمەڵگای کوردستان

پچراوەوە بە تێکچوونی باری ئابووری و نەبوونی پلان لەلایەن حکومەت ودابەزینی نرخی نەوت و کەمبوونی داهاتی بوارەکانی ترو، ئەمانەش هەر هەموو بە شێوەیەکی نەگەتیف کارئەکەنە سەر چین و توێژە ناوەراست و زەحمتکێش و هەژارەکان و رەنگ ئەداتەوەو ئەبێتە هۆی بڵاوبوونەوەی هەژاری و، لە ئێستادا بەشێکی زۆر بێکارو بێ نانن و، هەڵچوونی توورەیی گەل وفراوان بوونی جولانەوەی جەماوەری لێرەوە دەستپێئەکات و، ئەمەش زەنگی ترسناکە بۆ فەرهاد ئەتروشی کە بە گوێرەی ئیتك و موراڵەوە ئەبێت وەك پارێزگارێك پارێزگاری لە موسڵمان وکافر و کوردو نەتەوەکانی تر بکات و، واز لە رەفتاری منداڵانە بێنێت و، ئەقڵە لە گوێی بێگانە نەبێت و بتوانێت دەستدرێژی و هێرشەکانی تورکیا ریسوا بکات و وشەی زبرو هەرەشە بەکارنەهێنێت و، لەوەش تێبگات کە گەلی کوردستان خاوەنی{ دهۆك} ە وەك هەموو پارچەکانی تری کوردستان نەتەنها حزبێك!.

شیوعییەت ناوێکی پیرۆزەو شیوعییەکان پاکترین و دڵسۆزترین و بێڕەوشترین کێسانی ناو کۆمەڵگان و پارێزەری خاکن و دژی دوژمنانی گەل و خاکی کوردستانن و کەس ناتوانێت بە کافر ناویان ببات وبەکارهێنانی ئەو پێناسەیە قێزەونە لە لایەن پارێزگاری ئیماندار ریسواو و شەرمەزار ئەکەن چیتر بازرگانی بە ئاین و مێژوو و تەواوی پیرۆزیەکانی گەل و وڵات نەکات و، شیوعییەکان لە ریزی پێشەوەی تێکۆشان داکۆکی لە مافی رەوای خەڵك ئەکەن و، قەت سڵ لە ریسواکردنی دزو جەردەو تاڵانکەرانی سەروەت و سامانی وڵات و دەم پیس ناکەن و، لە پێناو وەدەستهێنانی مافە رەواکانی گەل وپاراستنی نیشتمان شیوعییەکان پێشەنگ بوون و لە پیناویشیدا قوربانی و خوێنێکی زۆریان بەخشیوە بۆیە تەکفیرکردنی شیوعی جێی رەزامەندی نییەو ئەبێ فەرهاد ئەتروشی داوای لێبوردن بکات و چیتر هەڵەو کاری نابەجێ ئەنجام نەدات و، هەق وایە سەرکردایەتی حزبی شیوعی کوردستان سکاڵا لە سەری تۆمار بکات و بدرێت بە دادگا بۆ ئەوەی بەلایەنی کەمەوە تەمێ بکرێت.

20/5/2020